

SV ÇREDE HUKUK UYU MAZLIKLARININ ALTERNAT F YOLLARLA ÇÖZÜMLENMES KAPSAMINDA TAHK M VE ARABULUCULUK LE SV ÇRE ODALARI TAHK M KURUMUNUN ÖNERD SV ÇRE T CAR ARABULUCULUK KURALLARINA GENEL B R BAKI

AN OVERVIEW OF THE ALTERNATIVE WAYS OF RESOLVING LEGAL DISPUTES BY
MEANS OF ARBITRATION AND MEDIATION IN SWITZERLAND, AND THE SWISS RULES
OF COMMERCIAL MEDIATION SUGGESTED BY THE SWISS CHAMBERSØ ARBITRATION
INSTITUTION

Serpil I İK*

 <https://doi.org/10.21492/inuhfd.592441>

Makale Bilgi

Gönderilme: 16/07/2019
Kabul: 14/10/2019

Anahtar Kelimeler

Alternatif Uyu mazl,k
Çözüm Yollar,,
sviçre Hukukunda
Tahkim,
sviçre Hukukunda
Arabuluculuk,
sviçre Odalar, Tahkim
Kurumu,
sviçre Ticari
Arabuluculuk Kurallar,.

Article Info

Received: 16/07/2019
Accepted: 14/10/2019

Keywords

Alternative Dispute
Resolution Methods,
Arbitration in Swiss Law,
Mediation in Swiss Law,
Swiss ChambersØ
Arbitration Institution
(SCAI),
Swiss Rules of Commercial
Mediation (SRCM).

Özet

Son günlerde, taraflar,n aralar,ndaki uyu mazl,klar, dava ederek çözümlmek yerine, alternatif uyu mazl,k çözüm yöntemlerine müracaat etmek suretiyle ortadan kald,rma konusundaki ilgileri giderek artmaktadır. sviçre'nin tarafs,z bir devlet olmas,, dostane hizmetlerin sunumunda y,llardan beri büyük bir ün kazanmas,n, sa lam, t,r. Bu sebeple çal, mam,zda, öncelikle sviçre'nin uyu mazl,klar,n çözümünde üstlendi i rol ifade edilerek sviçre Hukukunda alternatif uyu mazl,k çözüm yollar, kapsam,nda uygulamada s,kl,kla müracaat edilen tahkim, uzla ma ve arabuluculuk bak,m,ndan kabul edilen genel düzenlemelere de inilecektir. Bu çerçevede, sviçre Hukuk sisteminde öngörülen iç tahkim, milletleraras, tahkim ve kurumsal tahkim düzenlemeleri hakk,nda aç,klamalarda bulunulacak, sonras,nda ise, özel olarak, sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun (Swiss ChambersØ Arbitration Institution öSCAIö) öngördü ü sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, (Swiss Rules of Commercial Mediation öSRCMö) aç,klanarak kurumsal arabuluculuk düzenlemelerinin de erlendirilmesi yoluna gidilecektir. Böylelikle, tarafs,z bir devlet olarak pek çok ülke aras,ndan öne ç,kan ve uygulamac,lar taraf,ndan hukuki düzenlemeleri s,kl,kla tercih edilen sviçre'nin hukuk uyu mazl,klar,n,n alternatif yollarla çözümlenmesi konusundaki yakla ,m, ile buna ili kin hukuki düzenlemeleri hakk,nda genel bir bak, aç,s, yarat,lmaya çal, ,lacakt,r.

Abstract

Recently, parties seeking resolution of disputes arisen between them have been more interested in using alternative methods of resolving disputes instead of filing lawsuits. Switzerland as a neutral state has been very popular for providing amicable settlement services for years. In this study, we primarily refer to Switzerland's role in resolving disputes, and the mostly preferred alternative dispute resolution methods such as arbitration, conciliation, mediation, and the generally recognized regulations thereof set out in Swiss Law. In this context, we hereby explain the domestic regulations international regulations and institutional arbitration regulations set out in Swiss Law, and the Swiss Rules of Commercial Mediation öSRCMö suggested by the Swiss ChambersØ Arbitration Institution öSCAIö respectively to criticize the institutional arbitration regulations. In this respect, we aim to bring a new perspective on resolving legal disputes by means of alternative methods and the regulations thereof in effect in Switzerland as a neutral state mostly preferred by parties in dispute.

Bu eser [Creative Commons Atif-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır

* Ar . Gör., stanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve Cra-flas Hukuku ABD, isikserpil1988@hotmail.com,
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4329-1138>.

I. G R

Günümüzde taraflar, n aralar, nda ortaya ç, kan uyu mazl, klar, çözümlenmek amac, yla ba , ms, z ve tarafs, z üçüncü ki ilerin huzurunda yürüttükleri alternatif uyu mazl, k çözüm yollar, na olan ilgileri giderek artmaktadır,¹. Alternatif uyu mazl, k çözüm yollar, (*Alternative Dispute Resolution Methods*), uyu mazl, klar, n mahkemelerde dava yoluyla çözümlenmesine alternatif olmak üzere i leyen ve tarafs, z üçüncü ki ilerin yard, m, yla yürütülen yöntemler toplulu udur².

Uyu mazl, klar, n alternatif yollarla çözümlenmesi kapsam, nda müracaat edilen ve bu çerçevede neredeyse en popüler yöntem olan *ö tahkimö* (*Arbitration*), taraflar, n aralar, nda do mu veya do abilecek uyu mazl, klar, , devlet mahkemelerine götürmek yerine hakem olarak adland, r, lan üçüncü ki ilerin huzurunda çözümlenme iradelerini ortaya koyduklar, bir yarg, lama usulüdür³. Hukuk uyu mazl, klar, n, n alternatif yollarla çözümlenmesi kapsam, nda günümüzde taraflarca en az tahkim kadar s, kl, kla müracaat edilen di er bir yöntem *ö arabuluculuk* (*Mediation*) ötür. Arabuluculuk, 1960 d, y, llardan sonra Amerika Birle ik Devletleri önde ortaya ç, kan⁴ ayn, zamanda çe itli toplumlarda binlerce y, ld, r müracaat edilen ve geçmi i oldukça eskilere dayanan bir uyu mazl, k çözüm yöntemidir⁵. Günümüzde uygulanan ekli ile arabuluculuk, *ö arabulucuö* (*Mediator*) olarak adland, r, lan üçüncü bir ki inin, uyu mazl, , n taraf, n, te kil eden kimselere yard, mc, oldu u ve böylelikle taraflar, n aralar, ndaki ihtilaf, giderdikleri bir alternatif uyu mazl, k çözüm yöntemidir⁶.

Alternatif uyu mazl, k çözüm yöntemleri, tahkim ve arabuluculuktan ibaret de ildir⁷. Alternatif uyu mazl, k çözüm yollar, n, n dünya çap, nda geli mesiyle birlikte uyu mazl, klar, n çözümünde uygulanabilecek olan yöntemlerin say, s, giderek artmaktadır. Bu nedenle, günümüzde taraflar, n aralar, ndaki uyu mazl, , n çözümü için anla amamalar, durumunda ba vurabilecekleri alternatif uyu mazl, k çözüm yollar, çe itlilik arz etmektedir⁸. Alternatif

¹SWINSON, Sidney K., *Alternative Dispute Resolution in Bankruptcy*, Tulsa Law Journal, 36(4), (Summer 2001), s.813; Goss, Joanne: *An Introduction to Alternative Dispute Resolutionö*, Alberta Law Review, 34(1), (1995), s.2; PETILLON, R. Lee, *Recent Developments in Alternative Dispute Resolution*, Pepperdine Law Review, 14(4), (1987), s.929; GLASNER, Kenneth, *öContract Disputes and Alternative Disputes Resolution: Some Observationsö*, Advocate (Vancouver Bar Association), 59(5), (September 2001), s.725; GONZALES, Alex, *öAlternative Dispute Resolutionö*, The Brief, 32(2), (Winter 2003), s.4; I IK, Serpil, *Mediation as an Alternative Dispute Resolution Method and Mediation Process in Turkish Law System: an Overview*, Annales de la Faculté de Droit d'İstanbul, 48(65), 2017, s. 56.

²EIHZOLZER, Heiner, *Die Streitbelegungsabrede*, (Ein Beitrag zu alternativen Formen der Streitbelegung, namentlich zur Mediation), Universitätsverlag Freiburg Schweiz, 1998, N. 6, s.3; SWINSON, s.813; BERGER, N. 2-75, s.51; TANRIVER, Süha, *öHukuk Uyu mazl, klar, Ba lam, nda Alternatif Uyu mazl, k Çözüm Yollar, ve Özelliklerö*, TBBB, May, s-Haziran, 2006, s.151.

³AKINCI, s.3. Tahkime ili kin olarak benzer tan, mlar için bkz.: YE LIRMAK, N. 117, s.58; REDFERN, Alan/HUNTER, Martin/BLACKABY, Nigel/PARTASIDES QC, Constantine, Redfern And Hunter On International Arbitration (Student Version), 6th Edition, United States Of America, Oxford University Press, 2015, § 1. 04, s.2. Tahkim, taraflar, n aralar, nda meydana gelen uyu mazl, klar, n çözümünde en s, k müracaat etikleri uyu mazl, k çözüm yöntemidir (ANLI Cemal/ESEN Emre/ATAMAN-F GANME E, nci, Milletleraras, Özel Hukuk, 6. Bs., stanbul, 2019, s.644; ANLI, Cemal, Uluslararası, Ticari Akitlerin Haz, rlanmas, ve Uyu mazl, klar, n Çözüm Yollar,, 7. Bs., stanbul, Beta Bas, m, 2019, s.319).

⁴STIPANOWICH, Thomas J., *öThe International Evolution of Mediation: A Call for Dialogue and Deliberationö*, (Pepperdine University Legal Studies Research Paper No. 2016/1), (46) Victoria University of Wellington Law Review (VUWLR) 1191 (2015), s.1193; GELZER, Philipp S./RUGGLE, Peter, *Basler Kommentar; Schweizerische Zivilprozessordnung*, Spühler, Karl; Tenchio Luca; Infanger, Dominik (Herausgeber), 3. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Zürich, Basel, 2017, Art. 213-218, s.1146; GOSS, s.2.

⁵Nitekim, kimi toplumlarda arabuluculuk, taraflar, n aralar, ndaki uyu mazl, klar, n çözümünde ola an ve en s, k ba vurulan yöntemdir (SCALISE, G. David/ENGELS, E. Jeffrey, *Alternative Dispute Resolutions: a Commercial Guide for Dispute Management*, Advocatesö Quarterly, 9(1), (February 1988), s.66.

⁶Arabuluculu a ili kin çe itli tan, mlar için bkz.: EIHZOLZER, N. 64, s.17-18; GOSS, s.5; NAMLI, Mert, *öBelçika Hukukunda Arabuluculuk Sistemiö*, Arabuluculuk Sempozyumu, stanbul, Türkiye, 11 Aral, k 2008, s.99 vd.; TA POLAT-TU SAVUL, Melis, *Türk Hukukunda Arabuluculuk* (6325 say, l, Hukuk Uyu mazl, klar, nda Arabuluculuk Kanunu Çerçevesinde), Ankara, Yetkin Bas, m Yay, m ve Da , t, m A. ., 2012, s.21. Arabuluculuk yöntemi, ayn, zamanda tahkim yarg, lamas, nda oldu u gibi *Ad Hoc* veya *Kurumsal* (Örn. Swiss Mediation Rules, WIPO, ICC, ICDR vb.) bir çerçevede gerçekle tirilebilmektedir (LACK, Jeremy, *Civil & Commercial Mediation in Switzerland*, s.10. <https://www.swissarbitration.org/files/489/J%20%20Lack%20-%20Civil%20and%20Commercial%20Mediation%20in%20Switzerland.pdf> (Eri im Tarihi: 28.2.2019).

⁷PEKANITEZ, Hakan, *Alternatif Uyu mazl, k Çözümleri*, Hukuki Perspektifler Dergisi, Kas, m 2005, s.16.

⁸GLASNER, s.726; HOUZHI, Tang, *öIs There an Expanding Culture that Favors Combining Arbitration with Conciliation or Other ADR Procedures?ö*, in Albert Jan van den Berg (ed), *International Dispute Resolution: Towards an International Arbitration Culture*, ICCA Congress Series, Volume 8 (Kluwer Law International; Kluwer Law International 1998), s.108; SCALISE/ENGELS, s.60.

uyu mazl,k çözüm yöntemlerinin bir veya birkaç,n, bir araya getirmek suretiyle karma yöntemler olu turulabilece i gibi; bunlar,n d, nda da alternatif uyu mazl,k çözüm yollar, meydana getirilebilecektir⁹. Bu kapsamda, öMediation-Arbitrationö (Med-Arb) ya da öArbitration-Mediationö (Arb-Med)í vb. gibi bir veya birkaç alternatif uyu mazl,k çözüm yönteminin bir araya getirilmesi suretiyle karma (hybrid) alternatif uyu mazl,k çözüm yollar,na müracaat edildi i bilinmektedir¹⁰.

sviçre, dünya üzerinde var olan ülkeler aras,nda tarafs,zl,k gelene ine sahip olmas, sebebiyle büyük bir üne kavu mu tur¹¹. Bu sebeple sviçre, y,llardan beri alternatif uyu mazl,k çözüm yollar, kapsam,nda yarg,lamalara ev sahipli i yapmak üzere aralar,nda uyu mazl,k bulunan taraflarca s,kl,kla tercih edilmektedir¹². Alternatif uyu mazl,k çözüm yöntemlerinden tahkim alan,nda sviçre ve sviçre Hukuku istatistiksel veriler uyar,nca, dünya çap,nda en çok tercih edilen ülkelerden biridir¹³. sviçre'nin alternatif uyu mazl,k çözüm yöntemleri bak,m,ndan taraflarca s,kl,kla tercih edilen ülkelerden biri olmas,, sviçre Hukuk sistemindeki alternatif uyu mazl,k çözüm yollar, kapsam,nda öne ç,kan ötahkimö ve öarabuluculukö düzenlemelerinin de erlendirilmesini önemli k,lm, t,r. Bu sebeple, çal, mam,zda öncelikle, alternatif uyu mazl,k çözüm yöntemlerinden, konumuz bak,m,ndan önem arz eden tahkim ve arabuluculuk müesseselerini dikkate alarak sviçre Hukukunda, alternatif uyu mazl,k çözüm yollar, hakk,nda genel aç,klamalarda bulunaca ,z. Bu kapsamda, sviçre Hukukunda öiç tahkimö, ömilletleraras, tahkimö ile ökurumsal tahkimöe ili kin hukuki düzenlemeleri aç,klad,ktan sonra, öarabuluculukö ile k,saca öuzla maö müesseselerine de inece iz. Sonras,nda ise, kurumsal tahkim merkezlerinde öngörülen kurallar arac,l, ,yla uyu mazl, , çözümlenmenin taraflarca kimi zaman daha avantajl, oldu u hususunu göz önünde bulundurarak, uygulamada s,kl,kla tercih edilmesi sebebiyle sviçre'de yer alan kurumsal tahkim merkezlerine de inece iz. Bu kapsamda sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun (Swiss Chambersø Arbitration Institution öSCAIö) önerdi i sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, (Swiss Rules of Commercial Mediation öSRCMö) hakk,nda genel aç,klamalarda bulunaca ,z. Böylelikle, günümüzde uyu mazl,klar,n çözümünde yayg,n bir yöntem olan arabuluculuk hakk,nda sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun önerdi i sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n getirdi i kurumsal arabuluculuk kurallar, hakk,ndaki düzenlemeleri ortaya koymak suretiyle, sviçre'nin kurumsal tahkim ve arabuluculuk konusundaki yakla ,m, ile uyu mazl,klar,n dostane yollarla çözümü konusunda genel bir bak, aç,s, yaratmaya çal, aca ,z.

II. SV ÇRE HUKUKUNDA ALTERNAT F UYU MAZLIK ÇÖZÜM YOLLARI KAPSAMINDA TAHK M VE ARABULUCULUK

A. sviçre Hukukunda Tahkim

sviçre Hukukunda tahkime ili kin olarak öiç tahkimö ile ömilletleraras, tahkimö bak,m,ndan birbirinden farklı, kanunlarda düzenlemeler getirilmekte ve ikili (dual) bir sistem

⁹TANRIVER, s.151-177 vd.

¹⁰GREEN, s.238-277; EIHOLZER, s.15-29; SCALISE/ENGELS, s.60-79; I IK, s.62.

¹¹LACK, Switzerland, s.1.

¹²WIEBECKE, Martin, öSwitzerlandö in: Carter, James H. (Ed.), The International Arbitration Review, Seventh Edition, United Kingdom, Law Business Research Ltd., 2016, s.509; LACK, Switzerland, s.1; HOFBAUER, Simone, 'Chapter 1, Part I: History of Arbitration', in Manuel Arroyo (ed), Arbitration in Switzerland: The Practitioner's Guide, (Kluwer Law International; Kluwer Law International 2013), s.3. sviçre y,llardan beri hem kurumsal hem de Ad Hoc tahkim yarg,lamalar,na ev sahipli i yapmak üzere aralar,nda uyu mazl,k bulunan taraflarca s,kl,kla tercih edilmektedir (WIEBECKE, s.509; HOFBAUER, s.3). sviçre'de yayg,n olarak müracaat edilen ve alternatif uyu mazl,k çözüm yöntemleri (öAlternatif Dispute Resolutionö) (ADR) ba l, , alt,nda ifade edilen ötahkimö, öarabuluculukö ve öuzla maö ekinde öne ç,kan üç tür uyu mazl,k çözüm yöntemi bulunmaktad,r. sviçre Hukukunda uyu mazl, a dü en taraflar,n müracaat edebilecekleri alternatif uyu mazl,k çözüm yollar, tahkim, uzla ma ve arabuluculuk ile s,n,rl, de ildir. sviçre Hukukunda da taraflarca alternatif uyu mazl,k çözüm yollar,n,n dünya çap,nda bilinen bütün formlar,na müracaat edilmektedir (LACK, Jeremy, öThe New Swiss Rules of Commercial Mediation of the Swiss Chambers of Commerce and Industryö: Possible Links to Arbitration, s.106). Bkz.: https://www.swissarbitration.org/files/489/jl_2008_Swiss_Rules_Commercial_Mediation.pdf (Eri im Tarihi: 28.2.2019).

¹³WIEBECKE, s.500. Nitekim, 2017 y,l,na ili kin olarak Uluslararası, Ticaret Odas, (International Chamber of Commerce - ICC) taraf,ndan ortaya konulan ve 31 Temmuz 2018 tarihinde yay,nlanan istatistik raporuna göre, sviçre, milletleraras, tahkim alan,nda getirdi i kanuni düzenlemeler uyar,nca Paris'te yer alan ICC'nin öngördü ü kurallardan sonra hukuki düzenlemeleri en çok tercih edilen ikinci ülke olmu tur (WIEBECKE, s.508). Bu sebeple, ICC taraf,ndan ortaya konulan bu rapor, sviçre'nin milletleraras, tahkim konusundaki lider rolünü do rulamaktad,r. <http://www.mondaq.com/x/727778/Arbitration+Dispute+Resolution/ICC+statistical+report+Switzerland+and+Swiss+law+remain+preferred+choice>. (Eri im Tarihi: 29.3.2019).

söz konusu olmaktadır¹⁴. sviçre Hukukunda, tahkime ili kin kurallar,n ayr, ayr, kanunlarda düzenlendi i günümüz sisteminden önce gerek milletleraras, tahkim gerekse de milli tahkim bak,m,ndan tek bir kanun geçerli olmaktadır¹⁵. *Konkordat*¹⁶ (*Kantonlararas, Tahkim Anla mas,*) ekinde ifade edilen¹⁷ ve 27 Mart 1969 tarihinde kabul edilen¹⁸ bu kanun hem iç tahkimi hem de milletleraras, tahkimi bir arada düzenlemekteydi¹⁹.

sviçre Hukukunda, tahkime ili kin kurallara tek bir kanunda sistematik bir ekilde yer veren *Konkordat*²⁰ özellikle milletleraras, tahkim bak,m,ndan zaman içerisinde ihtiyaçlara cevap vermedi i gerekçesiyle yürürlükten kald,r,lm, t,r²¹. Tahkime ili kin olarak gerçekleştirilen reformlar,n neticesinde, sviçre Hukukunda milletleraras, tahkim bak,m,ndan ö sviçre Milletleraras, Özel Hukuka li kin Federal Kanun²² (*Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht*) (SchwIPRG) ilgili hükümlerinin uygulanmas, söz konusu olmu tur. Milli tahkim bak,m,ndan ise, 1 Ocak 2011 tarihinde yürürlü e giren ö sviçre Federal Medeni Usul Kanunu²³ (*Schweizerische Zivilprozessordnung*) (SchwZPO) öngörülen düzenlemeler geçerli olmu tur²⁴.

sviçre Hukukunda gerçekleştirilen bu de i ikliklerin neticesinde milletleraras, tahkime ili kin olarak, 18 Aral,k 1987 tarihinde kabul edilen ve 1 Ocak 1989 tarihinde yürürlü e giren sviçre Milletleraras, Özel Hukuka li kin Federal Kanun²⁵ (SchwIPRG) 12. Bölümünde yer alan düzenlemeler uygulanmaktadır²⁵. Bu kapsamda, milletleraras, tahkim bak,m,ndan sviçre Milletleraras, Özel Hukuka li kin Kanun²⁶ 12. Bölümünün 176 ila 194^{ncü} maddeleri aras,nda öngörülen esaslar geçerli olmaktadır²⁶.

sviçre Hukukunda milli tahkim konusunda ise, 19 Aral,k 2008 tarihinde kabul edilen ve 1 Ocak 2011de yürürlü e giren²⁷ sviçre Federal Medeni Usul Kanunu²⁸ (SchwZPO) 3. Bölümünde yer alan kanuni düzenlemeler uygulanmaktadır²⁸. Bu kapsamda, sviçre Hukukunda, iç tahkime ili kin olarak, sviçre Federal Medeni Usul Kanunu²⁹ 3. Bölümünün 353 ilâ 399^{ncü} maddeleri aras,nda öngörülen kanuni düzenlemeler uygulanmaktadır²⁹.

sviçre Hukukunda tahkime ili kin olarak getirilen kurallar sadece sviçre Milletleraras, Özel Hukuka li kin Kanun³⁰ (SchwIPRG) 176-194^{ncü} maddeleri ile sviçre Federal Medeni Usul Kanunu³⁰ (SchwZPO) 353-399 hükümleri aras,nda yer alan kanuni düzenlemeler ile s,n,rl, de ildir³⁰. sviçre^{de} pek çok kurumsal tahkim merkezinin öngördü ü tahkime ili kin

¹⁴WIEBECKE, s.500; JERMINI, Cesare/BERNARDONI, Nicola, öChapter 1, Part II: Domestic Arbitration under the New Swiss Code of Civil Procedure, in Manuel Arroyo (ed), Arbitration in Switzerland: The Practitioner's Guide, (Kluwer Law International; Kluwer Law International 2013), s.17.

¹⁵BLESSING, Marc, öThe New International Arbitration Law in Switzerland: A Significant Step Towards Liberalism, Journal of International Arbitration, (Kluwer Law International 1988, 5(2), s.12.

¹⁶The Concordat- *the Swiss Intercantonal Arbitration Convention*.

¹⁷BLESSING, Switzerland, s.12; BRINER, Report, s.1; BRINER, Switzerland, s.181; PATOCCHI, s.3; HABSCHEID, s.766; RUEDE Thomas/HADENFELDT, Reimer, Schweizerisches Schiedsgerichtsrecht: nach Konkordat und IPRG, 2. Auflage, Zürich, Schulthess Polygraphischer Verlag, 1993, s.6; HOCHSTRASSER, Daniel/FUCHS, Simone, Basler Kommentar, in: Honsell, Heinrich; Vogt, Nedim Peter (Hrsg.), Schnyder, Anton K.; Berti, Stephan V.: Internationales Privatrecht, 3. Auflage, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, 2013, N. 151a, s.1664; PFISTERER, Stefanie, in: Berner Kommentar, Stacher, Marco (Hrsg.): Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Schweizerische Zivilprozessordnung, Band III Art. 353-399 ZPO, Art. 407 ZPO, Bern, Switzerland, Stämpfli Verlag AG, 2014, Art. 353, s.1; JERMINI/BERNARDONI, s.17.

¹⁸BRINER, Report, s.1; HAAS, Ulrich, öDie (neue) ZPO und die Sportschiedsgerichtsbarkeit, ASA Bulletin, (Association Suisse de l'Arbitrage; Kluwer Law International 2012, 30(2), s.312; JERMINI/BERNARDONI, s.17.

¹⁹HAAS, s.312. sviçre Hukukunda Konkordat, ayn, zamanda kurumsal tahkime ili kin hükümler de getirmektedir.

²⁰SR. 279.

²¹BLESSING, Switzerland, s.12.

²²SR. 291.

²³SR. 272.

²⁴HOFBAUER, s.7; WIEBECKE, s.500; JERMINI/BERNARDONI, s.17.

²⁵BLESSING, Switzerland, s.13; WIEBECKE, s.500; HABSCHEID, s.766; RUEDE/HADENFELDT, s.10; JERMINI/BERNARDONI, s.17; BSK IPRG- HOCHSTRASSER/FUCHS, N. 154, s.1664. Bkz.: <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19870312/index.html> (Eri im Tarihi: 16.03.2019).

²⁶BRINER, Report, s.2; WIEBECKE, s.500; HABSCHEID, s.766; RUEDE/HADENFELDT, s.10 vd; BSK IPRG- HOCHSTRASSER/FUCHS, N. 155, s.1665; JERMINI/BERNARDONI, s.17.

²⁷HABEGGER, s.270; PATOCCHI, s.3.

²⁸HOFBAUER, s.5-6; WIEBECKE, s.500; JERMINI/BERNARDONI, s.17; BSK IPRG- HOCHSTRASSER/FUCHS, N. 156, s.1665. <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/20061121/index.html> (Eri im Tarihi: 16.03.2019).

²⁹HOFBAUER, s.5-6; WIEBECKE, s.500; BSK IPRG- HOCHSTRASSER/FUCHS, N. 157, s.1665; JERMINI/BERNARDONI, s.17.

³⁰BSK IPRG- HOCHSTRASSER/FUCHS, s.1680 vd.; JERMINI/BERNARDONI, s.17.

düzenlemeler de mevcuttur³¹. svîçreöde söz konusu olan kurumsal tahkim merkezleri ve bunlar, öngördü ü kurumsal tahkim kurallar, da svîçre Hukukunda tahkime ili kin olarak uygulamalar, tarafından müracaat edilen düzenlemeler arasında yer almaktadır³². Nitekim, Zürich Ticaret Odası, (*Zürich Chamber of Commerce*); Ceneva Ticaret ve Sanayi Odası, (*Geneva Chamber of Commerce, Industry and Services*); Basel Ticaret Odası, (*The Basel Chamber of Commerce*); svîçre Ticaret Odaları Birliği (*The Union of Swiss Chamber of Commerce*); svîçre Tahkim Derneği (*The Swiss Arbitration Association öASAö*); svîçre Odaları, Tahkim Kurumu (*Swiss Chambersö Arbitration Institution öSCAIö*); Spor Tahkim Mahkemesi (*Court of Arbitration for Sport öCASö*); Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı, Tahkim ve Arbuluculuk Merkezi (*The World Intellectual Property Organization (WIPO) Arbitration and Mediation Center*) í vb. kurumlar svîçreöde tarafların aralarındaki uyuşmazlıkların çözümünde faaliyet gösteren kurumsal tahkim merkezlerinden bazılarıdır³³.

svîçreöde kurumsal tahkim merkezlerinde öngörülen kurallar aracılığıyla uyuşmazlıkların çözümlenmesi taraflar açısından birtakım avantajlar sağlamaktadır³⁴. Bu sebeple, svîçre Hukukunda bahsi geçen kurumsal tahkim merkezlerinin öngördü ü kurallar, tarafların aralarındaki uyuşmazlıkların çözümünü bakımından yaygın bir şekilde müracaat ettikleri düzenlemelerdir.

B. svîçre Hukukunda Arbuluculuk

svîçre Hukukunda arbuluculuk modern haliyle ilk olarak 1980lerde svîçrenin Fransızca konu ulan bölümünde, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Kanada Quebecödeki gelişimin etkisiyle ortaya çıkmıştır³⁵. svîçre Hukukunda arbuluculuk öncelikle aile hukukuna ili kin ihtilaflar bakımından uygulanmıştır³⁶. Bu gelişim medenî sonradan ise, arbuluculuk, svîçrenin genelinde hızla yaygınlaşmıştır³⁷.

svîçre, milletlerarası uyuşmazlıkların çözümünü için çok ya da iki taraflı anlaşmalar ile belirli durumlarda arbuluculuğa müracaat edilmesini teşvik eden anlaşmalar haricinde arbuluculuk konusunda herhangi bir sözleşmeye imza atılmamıştır³⁸. Diğer taraftan, son zamanlarda svîçreli kanun koyucu, ilk kez federal düzeyde tanıtılmış³⁹ arbuluculuğu tanıtmak ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Kanada ve Avrupa Birliğiyle (AB) uyumlaştırmak amacıyla 1 Ocak 2011 tarihinde yürürlüğe giren svîçre Federal Medenî Usul Kanununda (SchwZPO) çeşitli düzenlemeler getirmiştir⁴⁰. Bununla birlikte, svîçre Hukukunda

³¹Kurumsal tahkim için bkz.: BLESSING, Marc, öThe Law Applicable to the Arbitration Clauseö, in Albert Jan van den Berg (ed), *Improving the Efficiency of Arbitration Agreements and Awards: 40 Years of Application of the New York Convention*, ICCA Congress Series, 9 (Kluwer Law International; Kluwer Law International 1999), s.170; BRINER, Report, s.4; WIEBECKE, s.503 vd.

³²BRINER, Report, s.4. svîçre Hukukunda tahkim bakımından kurumsal tahkime ili kin düzenlemeler de bu sebeple önemli olmaktadır (BLESSING, *Arbitration*, s.170).

³³BRINER, Report, s.4; BRINER, *Switzerland*, s.183; HOFBAUER, s.5-7; PATOCCHI, Paolo Michele, öNational Report for Switzerland (2017)ö, in Jan Paulsson and Lise Bosman (eds), *ICCA International Handbook on Commercial Arbitration*, (Kluwer Law International; Kluwer Law International 1984, Supplement No. 95, July 2017), s.10-13.

³⁴BORN, Gary, *International Arbitration: Law and Practice*, First Edition, Kluwer Law International (Wolters Kluwer Law & Business), 2012, s.28; BANTEKAS, İliş, *An Introduction to International Arbitration*, First Published, United States of America, Cambridge University Press, 2015, s.25.

³⁵BSK-SchwZPO, GELZER/RUGGLE, Art. 213-218, N. 5, s.1148. Bununla birlikte, svîçre, arbuluculuk ve uzlaşma bakımından geçmişi oldukça eskiye dayanan bir yapıya sahiptir (BAIZEAU, Domitille/KUNZ, A. Catherine: öSwitzerlandö, in: *Mediation in 16 Jurisdictions Worldwide*, Contributing Editor: Renate Dendorfer-Ditges, Published by Getting the Deal Through, 2013, (s.93-99), s.95; BSK-SchwZPO, GELZER/RUGGLE, Art. 213-218, N. 5, s.1148; MEIER, İsaak, öMediation and Conciliation in Switzerlandö, s.1-19. Bkz.: https://www.uzh.ch/175jahre/fakultaeten/recht/fachbereiche/zprschkg/Dokumente/report_mediation_eng.pdf, s.4. (Erişim Tarihi: 16.03.2019).

³⁶BSK-SchwZPO, GELZER/RUGGLE, Art. 213-218, N. 5, s.1148; BAIZEAU/KUNZ, s.95; MEIER, s.6,11.

³⁷BAIZEAU/KUNZ, s.95.

³⁸BAIZEAU/KUNZ, s.93. Bu arada, svîçre, Avrupa Birliği (AB) üyesi bir devlet olmadıkça, için ticari konular ile özel hukuka ili kin ihtilaflar hakkında, 2008/52/EC sayılı Direktifin de dorudan uygulanabilmesi söz konusu olmayacaktır. (BAIZEAU/KUNZ, s.93).

³⁹MEIER, s.15; BAIZEAU/KUNZ, s.93. 2005 yılında, medenî hukuka ili kin konularda arbuluculuk konusundaki yasal düzenlemeler ilk kez Cenevrede kanton seviyesinde yürürlüğe girmiştir. Arbuluculuk, kısaca bir süre sonra federal düzeyde, federal idari idare ve genç ceza hukuku ile ilgili olarak federal düzeyde tanıtılmıştır. Arbuluculuk aynı zamanda birkaç kantonun (medenî ve ceza) usul kodlarına girmiştir (BAIZEAU/KUNZ, s.95).

⁴⁰MEIER, s.15; BAIZEAU/KUNZ, s.93. Nitekim, 1.1.2011 tarihinde yürürlüğe giren svîçre Federal Medenî Usul Kanunu (SchwZPO)nda arbuluculuğu aile kin olarak getirilen düzenlemelerin önemli özellikleri, 2008/52/EC sayılı Direktiften aktarılmıştır (BAIZEAU/KUNZ, s.93).

arabuluculuk konusunda sviçre Federal Medeni Usul Kanunu'nda öngörülen düzenlemelerden ba ka federe devletler seviyesinde kabul edilen ayr, bir arabuluculuk kanunu mevcut de ildir⁴¹.

sviçre Hukukunda, özel hukuktan kaynaklanan ihtilaflar bak,m,ndan yerel (iç) arabuluculuk konusundaki temel düzenleme, 1 Ocak 2011 tarihinde yürürlü e giren sviçre Federal Medeni Usul Kanunu'nda (SchwZPO) yer alan hükümlerdir⁴². sviçre iç hukuk sisteminde, çe itli düzenlemeler getiren sviçre Federal Medeni Usul Kanunu'nda kanun koyucu, *özla maö* ile *ö arabuluculukö* aras,nda bir ayr,m yapmaktadır⁴³. sviçre Hukukunda *özla maö* SchwZPO Art. 197-212 hükümlerinde; *ö arabuluculukö* ise, SchwZPO Art. 213-218 düzenlemelerinde ayr, ayr, esaslara ba lanmaktadır⁴⁴. Bununla birlikte, sviçre Hukukunda, milletleraras, uyu mazl,klar bak,m,ndan arabuluculu u hükme ba layan herhangi bir ayr, kanuni düzenleme bulunmamaktadır⁴⁵.

sviçre Hukukunda uzla ma zorunludur⁴⁶. Di er taraftan, arabuluculuk özünde gönüllü ün esas oldu u bir süreçtir⁴⁷. Bu sebeple, sviçre Hukukunda arabuluculuk ihtiyaridir ve arabuluculu a müracaat etme konusunda herhangi bir zorunluluk bulunmamaktadır⁴⁸.

sviçre'de arabuluculuk en çok aile hukukuna ili kin uyu mazl,klarda uygulanmaktadır⁴⁹. Bununla birlikte, arabuluculuk ayn, zamanda, i hukuku anla mazl,klar,na, ticari ihtilaflara veya idari makamlar aras,ndaki anla mazl,klara kadar çe itli alanlarda da uygulama alan, bulmaktadır⁵⁰.

sviçre'de çe itli tahkim merkezleri, dernekler ve birlikler nezdinde kurumsal arabuluculuk faaliyetleri de yürütülmektedir⁵¹. Buna göre, kurumsal arabuluculuk hizmeti sunan ve öne ç,kan kurumlar unlard,r: sviçre Ticari Arabuluculuk Odas, (*Swiss Chamber for Commercial Mediation öSCCMö*); sviçre Odalar, Tahkim Kurumu (*Swiss Chambersö Arbitration Institution öSCAIö*); sviçre Arabuluculuk Dernekleri Federasyonu (*Federation of the Swiss Mediation Association öFSMö*); sviçre Avukatlar Birli i (*Swiss Lawyers Association öSLAö*) ve WIPO⁵² ile CAS⁵³ arabuluculuk merkezleri⁵⁴ gibi.

2007 y,l,nda, sviçre Ticaret ve Sanayi Odalar,, 2006'da gözden geçirilmi sviçre Tahkim Kurallar,n,n kabul edilmesinden k,sa bir süre sonra, arabuluculu u tahkim ile uyumlu bir ekilde uygulamay, te vik etmek amac,yla sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n, yay,nlam, t,r⁵⁵. sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun önerdi i sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, (2007), 01.07.2019 tarihinde yerini sviçre Arabuluculuk Kurallar,na (2019) [*Swiss Rules of Mediation (2019)*] b,rakacaktır⁵⁶. Böylelikle, sviçre Arabuluculuk Kurallar,, sviçre Odalar, Tahkim Kurumu nezdinde uygulanan kurumsal arabuluculuk düzenlemeleri olacaktır⁵⁷.

⁴¹TA POLAT-TU SAVUL, s.39, 62. Bununla birlikte, sviçre Hukukunda, arabuluculukla ilgili olarak çe itli kanunlarda düzenlemeler söz konusudur. Nitekim, sviçre Hukukunda, dari Yarg,lama Usulü Kanunu'nda de i iklik yap,lmas,na dair 17 Haziran 2005 tarihli Kanun m. 33b hükmü ile Gençlik Ceza Hukuku m. 21/3 düzenlemesinde arabuluculukla ilgili çe itli kurallar yer almaktadır (TA POLAT-TU SAVUL, s.6. Ayr,ca bkz.: BSK-SchwZPO, GELZER/RUGGLE, Art. 213-218, N. 62 ff., s.1148 vd.).

⁴²BSK-SchwZPO, GELZER/RUGGLE, Art. 213-218, N. 5, s.1148 vd.; BAIZEAU/KUNZ, s.93; TA POLAT-TU SAVUL, s.63; PATOCCHI, s.94.

⁴³BAIZEAU/KUNZ, s.93. Nitekim, sviçre Hukukunda, uzla ma ve arabuluculuk bak,m,ndan ayr,m yap,lm, olmas, UNCITRAL Model Kanunu'ndan farklı,k arz etmektedir (BAIZEAU/KUNZ, s.93).

⁴⁴BAIZEAU/KUNZ, s.93; TA POLAT-TU SAVUL, s.63.

⁴⁵BAIZEAU/KUNZ, s.93. Di er taraftan, sviçre kanunlar,, uluslararası, çocuk kaç,rma ve yeti kinlerin korunmas,, federal makamlar, içeren belirli ihtilaflara ve bir ma durun bir çocuk suçluya kar , adli ikayetlerini yerine getirmeye ili kin arabuluculuk imkân, sa lamaktadır (BAIZEAU/KUNZ, s.93).

⁴⁶PATOCCHI, s.94.

⁴⁷Kar .: BULL, s.144.

⁴⁸PATOCCHI, s.94; BAIZEAU/KUNZ, s.93.

⁴⁹BSK-SchwZPO, GELZER/RUGGLE, Art. 213-218, N. 5, s.1148; BAIZEAU/KUNZ, s.95; MEIER, s.6, 11.

⁵⁰BAIZEAU/KUNZ, s.95-96.

⁵¹MEIER, s.11. (BAIZEAU/KUNZ, s.95).

⁵²www.wipo.int/amc

⁵³<https://www.tas-cas.org/en/index.html>

⁵⁴PATOCCHI, s.95; BAIZEAU/KUNZ, s.95; MEIER, s.11; LACK, Switzerland, s.2.

⁵⁵BAIZEAU/KUNZ, s.95.

⁵⁶Di er bir deyi le, sviçre Odalar, Tahkim Kurumu 2007 tarihinde kabul etti i sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,nda de i ikli e gidilecektir. Bkz.:

https://www.swissarbitration.org/files/50/Mediation%20Rules/Mediation2019_English_web.pdf (Eri im Tarihi: 20.9.2019).

⁵⁷Di er taraftan, 1 Temmuz 2019'dan itibaren uygulamas,na son verilecek olan sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,, 30 Haziran 2019'da beklemede olan davalar için hala geçerli olacaktır. Çal, mam,zda, ele ald, ,m,z esnada uygulamac,lara hizmet eden ve 30 Haziran 2019'da beklemede olan davalar için de geçerlili i söz konusu olan 2007 tarihli sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, ele al,nacaktır.

III. SV ÇRE ODALARI TAHK M KURUMUNUN ÖNERD SV ÇRE T CAR ARABULUCULUK KURALLARI ÇERÇEVES NDE GERÇEKLE EN KURUMSAL ARABULUCULUK DÜZENLEMELER

A. sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,na Genel Bak,

sviçre Hukukunda kurumsal tahkime ili kin olarak 2004 y,1,nda farkl, kantonlardan (*Basel, Bern, Genevre, Ticino, Waadt ve Zürich*) birkaç Ticaret ve Sanayi Odas, bir araya gelerek sviçre Odalar, Tahkim Kurumu⁵⁸ (*Swiss Chambersø Arbitration Institution* öSCAIö) bünyesinde sviçre Milletleraras, Tahkim Kurallar,n, kabul etmi lerdir⁵⁹. sviçre Milletleraras, Tahkim Kurallar, (sviçre Kurallar,) [*Swiss Rules of International Arbitration (SRIA) (Swiss Rules 2012)*]⁶⁰, 1 Haziran 2012 tarihinde sviçreöde yürürlü e girmi tir⁶¹. sviçre Hukukunda milletleraras, tahkim bak,m,ndan önem arz eden sviçre Odalar, Tahkim Kurumu⁶² öngördü ü gözden geçirilmi sviçre Milletleraras, Tahkim Kurallar, (2012), sviçre Hukukunda milletleraras, tahkim bak,m,ndan dikkate de er önemli bir düzenlemedir⁶³.

sviçre kurumsal tahkim odas,n,n öngördü ü ve uyu mazl,klar,n dostane yollarla çözümi alan,nda getirilen kurallar, kurumsal tahkim kurallar, ile s,n,rl, de ildir. sviçre Odalar, Tahkim Kurumu taraf,ndan sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n [(*Swiss Rules of Commercial Mediation*) (SRCM)] kabul edilerek kurumsal arabuluculuk bak,m,ndan çe itli esaslar,n öngörülmesi, sviçre⁶⁴ın dostane hizmetlerin sunumunda sahip oldu u ünü peki tirmektedir.

sviçre Odalar, Tahkim Kurumu taraf,ndan sadece tahkime ili kin olarak sviçre Milletleraras, Tahkim Kurallar,n,n kabul edilmesiyle yetinilmemesi ve ayn, zamanda sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n da kabul edilmesi, tahkim ve arabuluculuk aras,ndaki ba lant,n,n kurulmas,n, temin etmektedir⁶⁴.

sviçre Odalar, Tahkim Kurumu (SCAI) taraf,ndan kabul edilen sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, (SRCM), 8 bölüm ve 31 maddeden olu maktad,r. sviçreöde kurumsal arabuluculu un bu ünlü örne inde uyu mazl,klar,n, arabuluculuk ile çözümlenmek isteyen taraflara modern düzenlemeler getirilmektedir. sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun kabul etti i sviçre Kurallar,, ICC kurallar,na benzer bir çerçeve benimsemektedir⁶⁵. Milletleraras, ticari uyu mazl,klar,n çözümünde sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun önerdi i sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,, birinci bölümde ö*Giri Kurallar*,ö ba l, , alt,nda arabuluculuk kurallar,n,n uygulama kapsam,n, (Art. 1 SRCM); arabuluculuk talebini (Art. 2-5 SRCM) ve arabuluculuk anla mas,n, (Art. 6 SRCM) hükme ba lamaktad,r. Devam eden bölümlerde (II-VII) ise s,ras,yla, arabulucu(lar,n) seçimini (Art. 7-11 SRCM); arabulucular,n nitelikleri ve rolünü (Art. 12-14 SRCM); arabuluculuk prosedürünün yürütülmesine ili kin usuli kurallar, (Art.15-19 SRCM), arabuluculu un sonland,r,mas,n, (Art. 20-21 SRCM) ve ö*arabuluculuk ile tahkimi*ö (*Arbitration-Mediation* ö*Arb-Med*ö) (Art. 23-25 SRCM) düzenlemektedir. Son olarak ise, arabuluculuk faaliyeti dolay,s,yla meydana gelebilecek olan masraflara ili kin hususlar, (Art. 26-31 SRCM) öngörmektedir⁶⁶.

⁵⁸Çal, mam,zda sviçreödeki birkaç kantonun (*Basel, Bern, Genevre, Ticino, Waadt ve Zürich*) Ticaret ve Sanayi Odas,n,n olu turdu u kurumsal tahkim merkezinin adland,r,ld, , ö*Swiss Chambersø Arbitration Institution*ö (SCAI) kurumunun Türkçe ismine kar ,l,k olarak ö *sviçre Odalar, Tahkim Kurumu*ö çevirisini kulland, ,m,z, belirtmek isteriz.

⁵⁹MEYER, Bernhard F./VOCK, Dominik, *in*: Torggler, Helwig; Mohs, Florian; Schäfer, Friederike; Wong, Venüs Valentina (Hrsg.): *Handbuch Schiedsgerichtsbarkeit, Deutschland ó Österreich ó Schweiz*, 2. Aufl., Nomos Verlag; Verlag Österreich GmbH, Schulthess, Wien, 2017, N. 438, s.136; WIEBECKE, Martin, ö*Switzerland* *in*: Carter, James H. (Ed.), *The International Arbitration Review*, Seventh Edition, United Kingdom, Law Business Research Ltd., 2016, s.503-504; HABEGGER, s.269; HOFBAUER, s.4; BSK IPRG- HOCHSTRASSER/FUCHS, N. 255, s.1680; BK-PFISTERER, SchwZPO, Art. 353, s.13.

⁶⁰Bkz.: https://www.swissarbitration.org/files/33/Swiss-Rules/SRIA_turkish_2012.pdf

⁶¹WIEBECKE, s.503; HABEGGER, s.269; HOFBAUER, s.5; PATOCCHI, s.9; MEYER/VOCK, N. 439, s.137; BSK IPRG- HOCHSTRASSER/FUCHS, N. 254, s.1680.

⁶²Bkz.: <https://www.swissarbitration.org/>

⁶³MEYER/VOCK, N. 438 ff., s.136; WIEBECKE, s.503 vd. sviçre Odalar, Tahkim Kurumu [*Swiss Chambersø Arbitration Institution (SCAI)*] ve sviçre Uluslararası, Tahkim Kurallar, (sviçre Kurallar,) [*Swiss Rules of International Arbitration (Swiss Rules 2012)*] hakk,nda ayr,nt,l, bilgi için bkz.: MEYER/VOCK, N. 438-480, s.136-148.

⁶⁴LACK, Switzerland, s.1.

⁶⁵BULL, Cavinder, ö*Commencing Arbitration*ö, in Albert Jan van den Berg (ed), *International Arbitration: The Coming of a New Age? ICCA Congress Series, Volume 17* (Kluwer Law International; Kluwer Law International 2013), s.162.

⁶⁶https://www.swissarbitration.org/files/50/Mediation%20Rules/English%20mediation_20-06-

sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun önerdi i sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,, taraflara öde erlendirici arabuluculuk⁶⁷ ile ökolayla t,r,c, arabuluculuk⁶⁸ kullanarak, nitelikli ve tarafs,z bir yard,m sunmaktad,r. Ayr,ca, sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun önerdi i sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,, taraflar, aralar,ndaki anla mazl,klar, dostane yollarla çözümlenmeleri konusunda te vik etmektedir.

sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, uyar,ncı yürütülen arabuluculuk faaliyeti ba ar,l, oldu u takdirde, arabuluculuk i lemleri dava açmaya k,yasla oldukça h,zl, ve ucuz gerçekleştirilmektedir⁶⁹. Taraflar,n aralar,ndaki uyu mazl, ,n çözümlü için meydana gelecek olan maliyetleri azaltmak amac,yla arabuluculuk hakk,ndaki kurallar tahkim ile birlikte de kullan,labilmektedir⁷⁰. sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, ayn, zamanda, arabuluculu u tahkim ile birle tirmenin yollar,n, da önermektedir⁷¹. sviçre Odalar, Tahkim Kurumu taraf,ndan önerilen sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,, alternatif uyu mazl,k çözümlü yollar,n,n bir veya birkaç,n,n bir araya getirilmesi suretiyle olu turulan karma yöntemlerden öArabuluculuk-Tahkimö (Mediation-Arbitration) (Med-Arb) eklindeki örne e⁷² de yer vermektedir⁷³.

B. sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, Kapsam,nda Arabuluculuk Talebinde Bulunulmas,

sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,na göre arabuluculuk yoluna ba vurmak isteyen herhangi bir taraf, öncelikle (Kurallar EK A'da listelenen) sviçre Ticaret ve Sanayi Odalar,ndan birisine talepte bulunmal,d,r^{74,75}.

sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun önerdi i sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n uygulanmas,na ili kin talep birtak,m hususlar, içermelidir⁷⁶. sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun önerdi i sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,na müracaat edilmesine ili kin talep ve buna ekli belgeler taraf say,s, kadar kopya olarak haz,rlanmal,d,r. Ayr,ca, arabulucu ba ,na bir kopya ve Odalar⁷⁷ için de bir kopya talep ile birlikte müracaat edilen sviçre Odas,na sunulmal,d,r⁷⁸. Arabuluculuk talebinde bulunan taraf, arabuluculuk faaliyeti için uygun bir kay,t ücreti⁷⁹ ödemelidir⁸⁰.

Arabuluculuk talebi, mevcut herhangi bir arabuluculuk sözleşmesiyle birlikte Almanca, Frans,zca, talyanca veya ngilizce olarak gerçekleştirilebilir⁸¹. Taraflarca arabuluculuk talebi gerçekleştirilirken Almanca, Frans,zca, talyanca veya ngilizceöye çeviri yapılmad, , takdirde, sviçre Odalar,, talep eden tarafa veya taraflara bu dillerden herhangi birine çevirebilmeleri için uygun bir süre verecektir. Tercüme, söz konusu zaman dilimi içerisinde

[2016_webversion_englisch.pdf](#) (Eri im tarihi: 26.2.2018).

⁶⁷De erlendirici arabuluculuk hakk,nda ayr,nt,l, bilgi için bkz.: ÖZMUMCU, Seda, öArabulucunun Rolü Kolayla t,r,c, ve De erlendirici Arabuluculukö stanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuas, (ÜHFM), 73(1), 2013, s.1375 vd.

⁶⁸Kolayla t,r,c, arabuluculuk hakk,nda bkz.: ÖZMUMCU, s.1372 vd.; KEKEÇ, s.238-240.

⁶⁹sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun önerdi i sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n (SRCM) sekizinci bölümünde ayr,nt,l, bir ekilde ifade edilen ücretler hakk,ndaki düzenlemeler, sviçre Hukukunda kurumsal arabuluculu a müracaat edilmesinin devlet mahkemelerinde dava aç,lmaz,na k,yasla daha ucuz oldu unu ortaya koymaktad,r. sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,nda öngörülen ücretler hakk,nda bkz.: Art. 26-31 SRCM. Ayr,ca bkz.: a a. III, G.

⁷⁰Tahkimin di er alternatif uyu mazl,k çözümlü yollar, ile birle tirilmesi hakk,nda bkz.: HOUZHI, Tang, öIs There an Expanding Culture that Favors Combining Arbitration with Conciliation or Other ADR Procedures?ö, in Albert Jan van den Berg (ed), International Dispute Resolution: Towards an International Arbitration Culture, ICCA Congress Series, Volume 8 (Kluwer Law International; Kluwer Law International 1998), s.101ö120.

⁷¹Bkz.: Swiss Rules of Commercial Mediation (SRCM): öVI. Mediation and Arbitrationö Article 23-24.

⁷²BSK IPRG- HOCHSTRASSER/FUCHS, N. 329 s.1697.

⁷³Med-Arb. hakk,nda bkz.: GOSS, s.16; GREEN, s.266-268.

⁷⁴BAIZEAU/KUNZ, s.96.

⁷⁵Art. 2 (1) SRCM.

⁷⁶BAIZEAU/KUNZ, s.96. Bu kapsamda, sviçre Odalar, Tahkim kurumunun önerdi i Ticari Arabuluculuk Kurallar,na ili kin talebin içerece i hususlar 2'nci maddenin 2'nci fıkras,nda ifade edilmektedir. Bkz.: Art. 2 SRCM.

⁷⁷Çal, mam,zda, öOdalarö ö sviçre Odalar,ö veya ö sviçre Ticaret ve Sanayi Odalar,ö tabirlerini, ö sviçre Odalar, Tahkim Kurumuö eklinde ifade etti imiz kurumsal tahkim merkezinin yerine kullanm, bulunmaktay,z.

⁷⁸Art. 2 (3) SRCM.

⁷⁹Kay,t ücretinin miktar,n,n ne kadar olaca , sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, Ek B'de yer almaktad,r.

⁸⁰BAIZEAU/KUNZ, s.96. Nitekim, sviçre Arabuluculuk Kurallar,n,n 2'nci maddesinin 4'ncü fıkras,na göre, kay,t ücretinin alınmas,ndan sonra taraflarca gerçekleştirilecek olan talep Odalar taraf,ndan kaydedilecektir.

⁸¹Art. 2 (5) SRCM.

iletirse, arabuluculuk talebinin ilk versiyonunun sviçre Odalar, Tahkim Kurumu taraf,ndan al,nd, , tarihte ba vurunun gerçekte tirilmi oldu u kabul edilecektir⁸² (Art. 2 (5) SRCM).

Taraf,larca, bu kurallar,n uygulanmas,n,n kabul edildi i ve arabuluculuk talebinde bulunuldu u takdirde, sviçre Odalar,, sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n 3^{üncü} maddesinde öngörülen düzenlemelere göre hareket edecektir⁸³. Arabuluculuk talebinin bir tarafça sunulmas, durumunda, sviçre Odalar,, kay,t ücretinin al,nmas,ndan sonra, talebin bir kopyas,n, di er tarafa sunacak ve arabulucunun seçilmesi için taraflara 15 günlük bir süre verecektir⁸⁴.

C. sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,nda Öngörülen Arabulucuya li kin Esaslar: Arabulucunun Say,s,, Nitelikleri ve Rolü ile Tayin Edilmesi

Taraflar aksini kabul etmedikçe veya sviçre Ticaret ve Sanayi Odalar, aksini önermedikçe, arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesinde tek bir arabulucu tayin edilecektir⁸⁵. Bununla birlikte, taraflarca, arabulucu say,s,n,n birden fazla olmas, da kararla t,r,labilecektir. Arabulucu say,s,n,n birden fazla olmas,n,n talep edildi i durumlarda, arabulucular, taraflar,n ortak iradelerine göre seçilecektir⁸⁶.

Arabulucu yapt, , faaliyetin niteli i gere i, taraflardan ba ,ms,z ve tarafs,z olmal,d,r^{87,88}. sviçre Odalar, Tahkim Kurumu taraf,ndan atanmas,ndan önce arabulucu taraflara kar , tarafs,zl, , veya ba ,ms,zl, , ile ilgili üphelere yol açabilecek herhangi bir durumun varl, ,n, bildirmekle mükelleftir⁸⁹.

sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, uyar,nca arabulucunun rolü, arabuluculuk faaliyetini gerçekte tirirken taraflara *öde erlendirici arabuluculukö* ve *ökolayla t,r,c, arabuluculukö* kullanarak nitelikli ve tarafs,z bir yard,m sa lamakt,r⁹⁰. Arabulucu, taraflara anla mazl,klar,n, kabul edilebilir ve tatmin edici bir ekilde çözmeleri konusunda yard,mc, olacakt,r⁹¹.

sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun bünyesinde yürütülen arabuluculuk faaliyeti kapsam,nda, uyu mazl, ,n çözümünde taraflara yard,m edecek olan arabulucu, bizzat taraflarca tayin edilebilecektir. Arabulucunun taraflarca belirlenmesini düzenleyen m. 8 hükmünde ifade edildi i üzere, sviçre Odalar, Tahkim Kurumuna arabuluculuk talebi iletildi inde taraflar ortak bir ekilde arabulucuyu tayin edebileceklerdir⁹². Bununla birlikte, taraflarca tayin edilen arabulucunun sviçre Odalar, Tahkim Kurumu taraf,ndan teyit edilmemesi veya görevlendirmesinin reddedilmesi durumunda, sviçre Ticaret ve Sanayi Odalar,, taraflara yeni bir arabulucunun ortak bir ekilde tayin edilebilmesi için 15 günlük bir süre verecektir⁹³ (Art. 8

⁸² sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, arabuluculuk talebinin Almanca, talyanca, Frans,zca ve ngilizce yap,labilece ini belirtmekle birlikte, m. 2 (5)de getirdi i düzenlemeye göre, taraflarca arabuluculuk talebine eklenecek di er belgeler ile eklerin orijinal dillerinde sunulabilmesi mümkündür.

⁸³ Arabuluculuk talebinin bir tarafça sunulmas, durumunda, Odalar, kay,t ücretinin al,nmas,ndan sonra, talebin di er tarafa veya taraflarca bir kopyas,n, sunacak ve arabulucunun ortak tayini için 15 günlük bir süre tayin edecektir (Art. 3 (2) SRCM). Oda taraf,ndan olumlu bir cevap al,nmazsa veya taraflar arabulucuyu mü tereken belirleyemezlerse, Odalar arabulucuyu tayin edecektir (Art. 3 (4) SRCM)

⁸⁴ Art. 3 (2) SRCM.

⁸⁵ Art. 7 (1) SRCM. sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,na göre arabuluculuk yapmay, kabul eden herkes, bu Kurallara eklenmi Arabulucular için Avrupa Davran, Kurallar,na uymay, yaz,l, olarak taahhüt edecektir (Art. 13 SRCM).

⁸⁶ Di er taraftan, birden fazla arabulucunun seçildi i durumlarda, arabulucular,n pe pe e seçildi i yerlerde, di er arabulucular,n seçilmesi için ilk arabulucuya dan, ,lacakt,r (Art. 7 (1) SRCM)

⁸⁷ Art. 12 (1) SRCM.

⁸⁸ MEIER, s. 13. Arabulucunun tarafs,zl, , hakk,nda ayr,nt,l, bilgi için bkz.: ÖZBEK, s. 498-500; KEKEÇ, s. 61 vd.

⁸⁹ Art. 12 (2) SRCM.

⁹⁰ Arabulucunun arabuluculuk faaliyeti s,ras,ndaki rolü ile *öde erlendirici arabuluculukö* ve *ökolayla t,r,c, arabuluculukö* hakk,ndaki aç,klamalar için bkz.: ÖZMUMCU, s.1369-1389.

⁹¹ Art. 14 (1) SRCM. sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun bünyesinde gerçekte tirilecek olan arabuluculuk faaliyetinde arabulucu ve taraflar adalet ve sayg,yla yönlendirilecektir (Art. 14 (2) SRCM).

⁹² sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun öngördü ü sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, uyar,nca arabulucunun de i tirilebilme imkân, da öngörölmü tür. Nitekim bu hususun ifade edildi i sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n, 10^{üncü} maddesine göre, arabulucu art,k görevlerini yerine getirebilecek durumda de ilse veya art,k taraflarca kabul edilmiyorsa, Odalar, ortaklar,n talebi üzerine, sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun öngördü ü sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n 8. maddesinde belirtilen ekilde devam edecektir (Art. 10 SRCM).

⁹³ Taraflar,n arabuluculuk talebinde arabulucuyu ortakla a görevlendirmemi olmalar, veya Odalar taraf,ndan belirlenen süre içinde bir arabulucunun ortakla a bir ekilde seçilmemesi durumunda, anla mazl, ,n niteli ini ve di er hususlar, dikkate ald,ktan sonra Odalar, en az üç arabulucu ad,n,n bulundu u bir listeyi taraflara sunacakt,r

(1) SRCM). Belirlenen süre içerisinde taraflarca bir anlaşma yapılmadıkça, takdirde svizre Odalar, arabulucuyu önerilen isimler arasından atayacaktır.⁹⁴

Bir veya birden fazla arabulucunun söz konusu olması, durumda arabulucunun veya arabulucuların, taraflarca ortak bir şekilde tayin edilmesi üzerine, svizre Ticaret ve Sanayi Odalar, tarafından onaylanması, gerekecektir.⁹⁵

D. svizre Ticari Arabuluculuk Kurallarına Göre Gerçekle tirilecek Olan Arabuluculuk Faaliyeti

1. svizre Ticari Arabuluculuk Kuralları,nda Öngörülen Arabuluculuk Faaliyetinin Genel Özellikleri

Uyuzmaz,ın çözümlenmesinde taraflara yardımcı olmakla görevlendirilen arabulucu, arabuluculuk faaliyetlerine başlamaya üzere, taraflar, derhal ortak bir oturuma davet edecektir.^{96,97} Bu sebeple arabulucu, arabuluculuk faaliyetini gerçekle tirebilmek için toplantı düzenleyerek bir gün tayin edecektir.⁹⁸ Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, arabuluculuk faaliyetinin gerçekle tirileceği yer, barınunun yapıldığı, svizre Ticaret ve Sanayi Odaları,nda bulunulduğu yer olacaktır.⁹⁹

Arabuluculuk faaliyeti her zaman gizlilik (*Confidentiality*) esasına göre gerçekle tirilecektir.¹⁰⁰ Arabuluculuk faaliyeti bakımından söz konusu olan gizlilik ilkesi gereğince, arabuluculuk faaliyeti esnasında gerçekle tirilen herhangi bir teklif veya beyan tarafların tümünün onayını, içeren yazılı bir anlaşma olmadıkça sonradan açılacak olan dava veya tahkim yargılamasında kullanılamayacaktır.^{101,102}

svizre Odalar, Tahkim Kurumuna müracaat ederek svizre Ticari Arabuluculuk Kuralları, uyarınca aralarındaki uyuzmaz,ın çözümlenmesinde taraflar, gerçekle tirilecek olan arabuluculuk faaliyetine bizzat katılmak zorunda değildirler. svizre Odalar, Tahkim Kurumunun önerdiği svizre Ticari Arabuluculuk Kuralları,nda 19üncü maddesinde temsilcileri esaslar getirilmektedir. Buna göre, taraflar, arabuluculuk faaliyetinin gerçekle tirilmesini bütün oturumlara isimleri ve adresleri arabulucuya, diğer taraflara ve Odalara yazılı olarak iletilecek olan ve usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş temsilciler aracılığıyla katılabileceklerdir. Arabuluculuk faaliyeti esnasında taraflara, seçtikleri bir avukat da yardımcı olabilecektir.¹⁰³

2. svizre Ticari Arabuluculuk Kuralları,nda Öngörülen Arabuluculuk Faaliyetinin Süreci

Arabuluculuk faaliyetinin ne şekilde gerçekle tirileceği, svizre Ticari Arabuluculuk Kuralları,nda 15üncü maddesinde açıkça ifade edilmektedir. Buna göre, arabuluculuk faaliyeti, tarafların aralarındaki kararlaştırılmadıkça, şekilde cereyan edecektir.¹⁰⁴ Görüldüğü üzere, svizre Odalar, Tahkim Kurumunun önerdiği svizre Ticari Arabuluculuk Kuralları,, arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesi konusunda taraflara tam bir serbesti tanıtmaktadır. Taraflarca, bu tür bir anlaşma yapılmaması, durumunda arabulucu, tarafların aralarındaki ihtilafın özellikleri ile birlikte, taraflarca ifade edilen istekleri ve anlaşmazlığın bir an önce çözümlenmesine ilişkin

(Art. 8 (2) SRCM). Taraflar, listedeki arabulucuların arasından uyuzmaz,ın çözümlenmesinde taraflara yardımcı olacak olan arabulucuyu tayin etmek üzere Odalar tarafından belirlenen kısımlı bir süre içinde davet edilecektir.

⁹⁴Art. 8 (2) SRCM. Odaların randevu bildirimini alınması,ndan itibaren beş gün içinde, bir taraf Odaların uygun gördüğü arabulucuya ilişkin olarak gerekçesini yazılı olarak belirterek karar, çözümlenmesinde, takdirde, derhal barınunun yapıldığı, svizre Ticaret ve Sanayi Odaları,nda bulunulduğu yer olacaktır.

⁹⁵Art. 9 (1) SRCM.

⁹⁶SCALISE/ENGELS, s.67.

⁹⁷Art. 11 SRCM.

⁹⁸SCALISE/ENGELS, s.67. Anlaşmazlık çözümlenmesinde, taraflar, bir araya getirilerek aralarındaki ihtilaf, çözümlenmesinde zorlukla karşılaşmaması için (GREEN, Eric D., öCorporate Alternative Dispute Resolution, Ohio State Journal on Dispute Resolution, Vol.1, Issue 2 (1986), s.272.

⁹⁹Art. 16 SRCM. Arabuluculuk yeri, arabuluculuk barınunun yapıldığı, svizre Ticaret ve Sanayi Odaları,nda bulunulduğu yer olacaktır. svizre Odalar, Tahkim Kurumunun öngördüğü Arabuluculuk Kuralları,nda 16üncü maddesine göre, arabuluculuk toplantıları, barınunun yapıldığı, svizre Ticaret ve Sanayi Odaları,nda bulunulduğu yer olacaktır.

¹⁰⁰MEIER, s.13; BAIZEAU/KUNZ, s.94; LACK, Swiss Rules, s.120. Nitekim, svizre Federal Medeni Usul Kanununa göre, gerçekle tirilecek olan arabuluculuk faaliyeti gizlidir ve mahkeme işlemlerinden bağımsızdır. Bu sebeple, taraflarca arabuluculuk süreci yapılmadıkça, hiçbir şekilde mahkeme işlemlerinde açıklanamaz (BAIZEAU/KUNZ, s.94). Gizlilik (*Confidentiality*) hakkında bkz.: LEE, Jaime Alison/GIESLER, Carl, öConfidentiality in Mediation, Harvard Negotiation Law Review, Vol.3: 285, Spring 1998, s.285-297; ÖZBEK, s.503 vd.; KEKEÇ, s.77 vd.; GOSS, s.6; PETILLON, s.937.

¹⁰¹BAIZEAU/KUNZ, s.94; MEIER, s.13; LACK, Swiss Rules, s.120, dn.35.

¹⁰²Art. 18 (1) SRCM.

¹⁰³Art. 19 SRCM.

¹⁰⁴LACK, Swiss Rules, s.120.

gerekli i dikkate alarak arabuluculuk faaliyeti hakk,ndaki i lemleri uygun gördü ü bir biçimde yürütecektir¹⁰⁵.

Arabuluculuk faaliyetine hâkim olan ilkelerden biri olan gizlilik ilkesi¹⁰⁶ gere ince arabulucu, aralar,nda uyu mazl,k bulunan taraflardan her birini ayr, ayr, dinleyebilecektir¹⁰⁷. Bu durumda, ayr, oturumlarda arabulucuya iletilen bilgiler arabulucunun s,r saklama yükümlülü ü¹⁰⁸ kapsam,nda gizli tutulacaktır¹⁰⁹. Böylelikle, arabulucuya aktar,lan bilgiler önceden izin al,nmaks,z,n di er tarafa aç,klanamayacaktır¹¹⁰.

Arabuluculuk faaliyeti esnas,nda uzman tavsiyesi alman,n mümkün olup olmad, meselesi de önem arz etmektedir. Buna göre, arabulucu gerekli oldu u takdirde, taraflar,n anla maya varmas, ve masraflar, üstlenmesi art,yla, uyu mazl, ,n teknik yönleri hakk,nda uzman tavsiyesi alabilecektir¹¹¹. Nitekim, bu husus sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, m. 15 (4)øte aç,kça ifade edilmektedir.

Arabulucu, ortaya konulan çabalar,n, taraflar,n aralar,ndaki uyu mazl, ,n çözümüne herhangi bir katk, sa lamad, , kanaatine var,rsa, arabuluculuk faaliyetine son verilmesi yönünde bir karar alabilecektir¹¹². Arabulucu, böyle bir durumda, taraflara di er uyu mazl,k çözüm yöntemleri ile kurum bünyesinde kabul edilen tahkim kurallar,na müracaat edilebilece ini ifade edebilecektir¹¹³.

3. sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,na Göre Arabuluculuk Faaliyetinin Sona Ermesi ve Sonraki lemler

sviçre Odalar, Tahkim Kurumu bünyesinde gerçekte tirilecek olan arabuluculuk faaliyetinin hangi hallerde sona erece i, sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n 20ønci maddesinde aç,kça düzenlenmektedir. Buna göre, ða) *Arabuluculuk sözleşme sine son veren bir uzla ma anla mas,n,n aralar,nda uyu mazl,k bulunan bütün taraflarca imzalanm, olmas,;* b) *Bir taraf veya taraflarca arabulucuya ve arabuluculu a son verme karar,n,n herhangi bir zaman diliminde sviçre Ticaret ve Sanayi Odalar,na yaz,l, olarak bildirilmi olmas,;* c) *Taraflarca ve arabulucunun anla mazl, ,n çözümüne yönelik belirledi i herhangi bir sürenin sona ermi olmas,;*¹¹⁴; d) *Ekteki masraflar çizelgesine göre maliyetlerle avans,n taraflarca ödenmemi olmas,ö*¹¹⁵ hallerinden birinin gerçekte mesi durumunda sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n 20ønci maddesi uyar,nca arabuluculuk faaliyeti sona erecektir. Görüldü ü üzere, sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, kapsam,nda gerçekte tirilecek olan kurumsal arabuluculuk faaliyetinin hangi hallerde sona erece i, Kurallar,n 20ønci maddesinde tek tek say,lmak suretiyle düzenlenmi tir.

Arabuluculuk faaliyetinin en yayg,n ve do al sona erme ekli, taraflar,n aralar,ndaki ihtilaf,n çözümü konusunda bir anla maya varmalar,d,r¹¹⁶. Arabuluculuk faaliyetinin sona erme hallerinden biri olan ve 20ønci maddenin ða bendindeö öngörülen *ðArabuluculuk sözleşme sine son veren bir uzla ma anla mas,n,n aralar,nda uyu mazl,k bulunan tüm taraflarca imzalanm, olmas,ö* durumu hakk,nda Kurallar,n 21ønci maddesinde ayr,ca bir düzenleme daha

¹⁰⁵LACK, Swiss Rules, s.120. Taraflar,n aralar,nda yapt,klar, anla ma uyar,nca arabulucu, toplant,lar,n yerini, arabuluculuk dilini, varsa zaman çizelgesini, itirazlar,n yaz,l, olarak sunulmas,n, ve varsa belgeler ile di er ki ilerece it kat,l,m konusunda taraflarca arabuluculuk anla mas, imzalamalar,n, isteyebilecektir (Art. 15 (2) SRCM).

¹⁰⁶LACK, Swiss Rules, s.120; MEIER, s.13; BAIZEAU/KUNZ, s.94.

¹⁰⁷KEKEÇ, s.181.

¹⁰⁸Arabulucunun s,r saklama yükümlülü ü bulunmaktad,r (YAZICI TIKTIK, s.55 vd.).

¹⁰⁹MEIER, s.13; BAIZEAU/KUNZ, s.94; LACK, Swiss Rules, s.120, dn. 35; YAZICI TIKTIK s.55 vd.

¹¹⁰Art. 15 (3) SRCM.

¹¹¹LACK, Swiss Rules, s.120.

¹¹²Arabulucu, anla mazl, ,n çözümüne ili kin olarak müzakerelerin herhangi bir katk,s,n,n olmad, ,na kanaat getirdi i noktada taraflara di er uyu mazl,k çözüm araçlar,na müracaat edebileceklerini ifade ederek bu yönde bir öneride bulunabilecektir (LACK, Swiss Rules, s.120). Böyle bir durumda, arabulucu, sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun öngördü ü sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n 15ønci maddesinin 5ønci fıkras,nda ifade edilen u anla mazl,k çözüm araçlar,na müracaat edebileceklerini belirtebilecektir: ða) *anla mazl, ,n bir veya daha fazla özel konusunun uzman olarak belirlenmesi;* b) *son tekliflerin sunulmas,;* c) *tahkimö* (Art. 15 (5) SRCM). Ayr,ca bkz.: LACK, Swiss Rules, s.120.

¹¹³Art. 15 (5) SRCM.

¹¹⁴Taraflarca ve arabulucunun anla mazl, ,n çözümüne yönelik olarak belirledi i zaman,n sona ermesi arabuluculu u sona erdirecektir (Art. 20 SRCM). Bununla birlikte, tüm taraflar,n uyu mazl, ,n çözümü bak,m,ndan öngördükleri süreyi uzatmalar, söz konusu olabilecektir. Böyle bir durumda, arabuluculuk sözleşme sine sona ermeyecektir.

¹¹⁵Art. 20 (1) SRCM.

¹¹⁶SCALISE/ENGELS, s.68. Arabuluculuk faaliyeti ço unlukla taraflar,n anla malar, üzerine sona erecektir Nitekim, pek çok davada arabuluculuk taraflar,n anla malar,yla sona ermektedir (SCALISE/ENGELS, s.68).

getirilmektedir. sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n 21ñci maddesine göre, taraflar,n anla arak arabuluculuk faaliyetini sona erdirebilmeleri için yaz,l, olarak yap,lan arabuluculuk anla mas,n,n ilgili taraflarca imzalanmas, gerekmektedir. Bu sebeple, ilgili anla man,n taraflarca imzalanmas,na kadar taraflar,n aralar,ndaki anla mazl, ,n uzla mayla sona ermi say,lmayaca , hükme ba lanmaktadır¹¹⁷. Görüldü ü üzere, arabuluculuk faaliyetinin taraflarca uzla ma suretiyle sona erdirilebilmesi için *öyaz,l, olarak yap,lmaz,ö* ve *öyü mazl, ,n bütün taraflar,ncada imzalanm, olmas,ö* gerekmektedir¹¹⁸. Uzla ma anla mas,n,n bütün taraflarca imzalanmamas, durumunda, arabuluculuk faaliyetinin sona erdirildi inden söz edilemeyecektir.

Arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi üzerine arabulucu, derhal ilgili sviçre Ticaret ve Sanayi Odas,na arabuluculuk faaliyetinin sona erdi ini yaz,l, olarak bildirmelidir. Ayr,ca, bu yaz,l, bildirimde, e er taraflarca anla maya var,lm, sa *ötamamen miö* yoksa *ök,smen miö* bir anla ma yap,ld, ,n,n da belirtilmesi gerekmektedir¹¹⁹. Bunun üzerine, sviçre Ticaret ve Sanayi Odalar,, arabuluculuk i lemlerinin sona erdi ini taraflara ve arabuluculara yaz,l, olarak aç,klayarak teyit edecektir¹²⁰.

sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n 20ñci maddesinin 4ñü f,kras,nda, arabulucuya arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi üzerine bir yükümlülük daha getirilmektedir. Buna göre, taraflar,n aralar,ndaki uyu mazl, ,n çözümlenmesi konusunda yard,mc, olan arabulucu, arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi üzerine, aradan 90 gün geçince elinde bulunan belgeleri imha etmekle mükelleftir¹²¹.

sviçre Odalar, Tahkim Kurumu taraf,ndan önerilen sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, uyar,ncada arabuluculuk faaliyetine kat,lan arabulucunun sonradan ba ka bir yarg,lamada farklı bir s,fatla yer al,p alamayaca , meselesi de önem arz etmektedir. Kural olarak, taraflarca aksi aç,kça kararla t,r,lmad,kça, arabulucu, arabuluculuk faaliyetinin nihayete ermesinden sonra ba lat,lan herhangi bir yarg,lamada *öhakemö, öyarg,çö, öuzmanö* veya *öbir taraf,n temsilcisiö* ya da *ödan, man,ö* olarak hareket edemeyecektir^{122,123}. sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n 22ñci maddesinde bu hususa ili kin bir düzenleme getirilerek¹²⁴ -*taraflarca aksi kararla t,r,lmad,kça-* arabulucunun de erlendirme rolü üstlenmesine engel olmak istenilmi tir¹²⁵. Bununla birlikte, taraflar, arabulucuyu herhangi bir tahkim yarg,lamas,nda *öhakemö, öyarg,çö* veya *öuzmanö* olarak belirlemeyi özellikle kabul ederlerse, ikinci yarg,lamada, arabuluculuk sürecinde edinilen bilgiler dikkate al,nabilecektir^{126,127}.

E. sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,nda Öngörülen öArabuluculuk ve Tahkimö Düzenlemesi

Alternatif uyu mazl,k çözüm yöntemlerinin bir veya birkaç,n,n¹²⁸ bir araya getirilmesi suretiyle *öMediation-Arbitration (Med-Arb)ö, öArbitration-Mediation (Arb-Med)ö, ök,sa duru maö (Mini Trial) í* vb. karma uyu mazl,k çözüm yöntemlerinin¹²⁹ olu turulmas,

¹¹⁷Art. 21 (1) SRCM. Bununla birlikte, taraflarca yaz,l, olarak yap,lan ve ilgili taraflarca imzalanana kadar uzla ,lm, olmad, , hususunu öngören madde hükmünün aksinin yine taraflarca yaz,l, olarak kararla t,r,labilece i 21ñci maddede aç,kça ifade edilmektedir. Bkz.: Art. 21 (1) SRCM.

¹¹⁸Art. 21 SRCM.

¹¹⁹Art. 20 (2) SRCM.

¹²⁰Art. 20 (3) SRCM.

¹²¹Kar .: YAZICI TIKTIK, s.57 vd. Bununla birlikte, sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun öngördü ü sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n 22ñci maddesinde arabulucu, sonraki (prosedürlerde) yer alarak, görev üstlenebilecektir. Nitekim bu kapsamda, Kurallar,n 22ñci maddesi uyar,ncada, taraflar arabulucuyu, istisnai olarak bir tahkim yarg,lamas,nda hakem, yarg,ç veya uzman olarak belirlemeye karar verebileceklerdir. Ayr,nt,l, bilgi için bkz.: Art. 22 SRCM.

¹²²LACK, Swiss Rules, s.123; BAIZEAU/KUNZ, s.94.

¹²³Art. 22 (1) SRCM.

¹²⁴BAIZEAU/KUNZ, s.94; LACK, Swiss Rules, s.120.

¹²⁵LACK, Swiss Rules, s.123; BAIZEAU/KUNZ, s.94.

¹²⁶Art. 22 (2) SRCM.

¹²⁷Kar .: YAZICI TIKTIK, s.91-95.

¹²⁸Alternatif uyu mazl,k çözüm yollar,n,n türlerinin neler oldu una ili kin olarak doktrinde ifade edilen en temel ayr,m; *ötahkimö (Arbitration), öarabuluculukö (Mediation) ve öuzla maö (Conciliation) eklindedir (BERGER, N. 2-75, s.51; EIHOLZER, N. 53, s.16; GLASNER, s.726). Bununla birlikte, devlet yarg,s,na alternatif te kil eden alternatif uyu mazl,k çözüm yöntemlerinin ba ka çe itleri de bulunmakta,r. Nitekim, ötarafs,z ön de erlendirmeö (early neutral evaluation), övak,alar,n saptanmas,ö (fact finding), öözel yarg,lamaö (private judging or private tribunals), ök,sa jüri duru mas,ö (summary jury trial), öombudsmanö, öuzla ma" (conciliation)ö í gibi. Alternatif uyu mazl,k çözüm yöntemlerinin türlerine ili kin ayr,nt,l, bilgi için bkz.: GREEN, s.238-277; EIHOLZER, s.15-29; SCALISE/ENGELS, s.60-79; I IK, s.62.*

¹²⁹Alternatif uyu mazl,k çözüm yöntemlerinin karma türleri için bkz.: GREEN, s.235-237.

mümkündür¹³⁰. sviçre Odalar, Tahkim Kurumu taraf,ndan önerilen sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,nda alternatif uyu mazl,k çözüm yollar,n,n bir veya birkaç,n,n bir araya getirilmesi suretiyle olu turulan karma yöntemlerin bir çe idi olan öArabuluculuk-Tahkimö¹³¹ ekindeki örne e yer verildi ini görmekteyiz¹³².

sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, uyar,nca arabuluculuk yöntemi ile uyu mazl, ,n, çözüme kavu turmay, istemekle birlikte ba ar,l, olamayan taraflar, öArabuluculuk-Tahkimö (Mediation-Arbitration) ekindeki karma alternatif uyu mazl,k çözüm yöntemine müracaat ederek ayn, kurumun bünyesinde yer alan tahkime ili kin kurallara dayanarak uyu mazl, ,n, tahkim ile çözüme yoluna gidebilecektir. Zira, sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun önerdi i arabuluculuk hakk,ndaki kurallar tahkim ile birlikte de uygulanabilecektir¹³³. sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, madde 23-24öte yer alan düzenlemelerde, arabuluculu u tahkim ile birle tirmenin yollar, aç,kça önerilmektedir¹³⁴. Buna ili kin olarak, sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n 23öncü maddesinde arabuluculuk-tahkim düzenlemesi öngörölmekte ve arabuluculuk faaliyetinden sonra gerçekte tirilecek olan tahkim ba vurusuna ili kin aç,klamalar yer almaktadır¹³⁵.

Kanaatimizce, alternatif uyu mazl,k çözüm yollar,na kurumsal merkezler arac,l, ,yla müracaat etmenin taraflar aç,s,ndan sa layaca , en büyük avantaj, kurum bünyesinde müracaat edilen alternatif uyu mazl,k çözüm yönteminin uyu mazl, ,n çözümünde fayda sa lamad, , noktada, de i tirilmesine imkân tan,nmas,n, olanakl, k,lan karma yöntemlere izin verilmesidir. Nitekim, sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, uyar,nca arabuluculuk ile uyu mazl, ,n, çözümleyemeyen taraflar, öArabuluculuk-Tahkimö (Mediation-Arbitration) konusunda getirilen kurallara riayet ederek, sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun öngördü ü Tahkim Kurallar, (Swiss Rules 2012) uyar,nca uyu mazl, ,n tahkim ile çözümlenmesini talep edebilecektir¹³⁶. Bu ise, taraflara zamandan oldu u kadar masraftan da tasarruf sa layacaktır¹³⁷.

F. Arabuluculuk Faaliyetinden Sorumsuzluk (Sorumluluk D, ,nda B,rakma)

Arabuluculuk faaliyetine kat,lan kimselerin, bu sebeple herhangi bir sorumluluklar,n,n do up do mayaca , meselesi önem arz etmektedir¹³⁸. sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,n,n 25öncü maddesinde ösorumluluk d, ,nda b,rakmaö kenar ba l, , alt,nda, arabuluculuk faaliyetine kat,lan kimselerin bu faaliyetleri sebebiyle sorumluluklar,n,n ne ekilde olaca ,na ili kin bir düzenleme getirilmektedir. Bahsi geçen düzenleme uyar,nca, sviçre Ticaret ve Sanayi Odalar,ndan veya çal, anlar,ndan, arabuluculardan veya görevlendirilen uzmanlardan hiçbiri, sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, uyar,nca yürütölen arabuluculuk i lemleriyle ilgili herhangi bir eylemden (veya i lemden) dolay, -söz konusu eylem (veya i lem) kasten ya da a ,r ihmal sonucu yap,lm, olmad,kça- sorumlu tutulamayacaktır¹³⁹.

Bu kapsamda, anla mazl, ,n çözümlenmesinden veya arabuluculu un sona ermesinden sonra ne sviçre Ticaret ve Sanayi Odalar, ne de arabulucu(lar) veya atanm, uzmanlar kural olarak arabuluculukla ilgili herhangi bir konuda herhangi bir ki i veya mahkemeye aç,klama

¹³⁰BERGER, N. 2-75, s.51; I IK, s.63.

¹³¹Arabuluculuk-tahkim hakk,nda bkz.: GREEN, s.266; BSK IPRG- HOCHSTRASSER/FUCHS, N. 329 vd., s. 1697 vd.; Özbek, s.335.

¹³²LACK, Swiss Rules, s.121; BAIZEAU/KUNZ, s.94; BSK IPRG- HOCHSTRASSER/FUCHS, N. 329 vd., s. 1697 vd. Kurumsal arabuluculuk faaliyetinin gerçekte tirildi i esnada kimi zaman arabuluculuk sürecinin ard,ndan söz konusu kurumun arabuluculuk kurallar,n,n uygulanmas, taraflarca kararla t,r,labilecektir (GREEN, s.266). Nitekim, alternatif uyu mazl,k türlerinden karma bir yöntem olan öarabuluculuk-tahkimö (Mediation-Arbitration) (Med-Arb), yoluna müracaat edilebiliyor olmas,n,n çe itli faydalar, mevcuttur. Ayr,nt,l, bilgi için bkz.: GREEN, s.266 vd.; GOSS, s.17-18.

¹³³BAIZEAU/KUNZ, s.94; LACK, Swiss Rules, s.121. Tahkimin di er alternatif uyu mazl,k çözüm yollar, ile birle tirilmesi hakk,nda bkz.: HOUZHI, s.107-109.

¹³⁴Bkz.: Swiss Rules of Commercial Mediation (SRCM): öVI. Mediation and Arbitrationö Article 23-24.

¹³⁵LACK, Swiss Rules, s.119; BAIZEAU/KUNZ, s.94. Ayr,ca bkz.: Art. 23 SRCM.

¹³⁶sviçre Uluslararası, Tahkim Kurallar, (sviçre Kurallar,.) [Swiss Rules of International Arbitration (Swiss Rules 2012)] hakk,nda ayr,nt,l, bilgi için bkz.: MEYER/VOCK, N. 438, s.136; WIEBECKE, s.503-504; HABEGGER, s.269; HOFBAUER, s.4.

¹³⁷Nitekim, alternatif uyu mazl,k türlerinden karma bir yöntem olan öarabuluculuk-tahkimö (Mediation-Arbitration) (Med-Arb), yoluna müracaat edilebiliyor olmas,n,n çe itli faydalar, mevcuttur. Ayr,nt,l, bilgi için bkz.: GREEN, s.266 vd.; GOSS, s.17-18.

¹³⁸Arabulucunun sorumlulu u hakk,nda ayr,nt,l, bilgi için bkz.: KEKEÇ, s.209-214.

¹³⁹Göröldü ü üzere, sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun önerdi i sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar,nda, arabulucunun sorumlu tutulabilmesi için, söz konusu eylemin kasten ya da a ,r ihmal sonucu yap,lm, olmas, gerekmektedir (Art. 25 (1) SRCM).

yapma yükümlülüğü ü alt,nda bulunmayacaktır.¹⁴⁰ Ayr,ca, taraflardan herhangi biri, bu ki ilerden birini, arabuluculuktan kaynaklanan i lemlerle ilgili olarak sonradan tan,kl,k yapmaya zorlayamayacaktır.¹⁴¹ Di er bir deyi le, arabulucular, arabuluculuk faaliyeti esnas,nda edindikleri bilgiler hakk,nda medeni yarg, kapsam,nda yürütülen yarg,lamalarda tan,k olarak ifade vermeyi reddetme hakk,na sahip olacaktadırlar.¹⁴²

G. sviçre Ticari Arabuluculuk Kuralları,nda Öngörülen Arabuluculuk Ücretleri

Arabuluculuk ücretleri, sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun önerdiği sviçre Ticari Arabuluculuk Kuralları,n,n sekizinci bölümünde yer alan 26-31. maddeler arasında,nda açıklanmaktadır.¹⁴³ sviçre Ticari Arabuluculuk Kuralları,na göre, arabuluculuk ücretleri¹⁴⁴, arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi s,ras,nda yürürlükte olan masraflar çizelgesine¹⁴⁵ göre belirlenecektir.¹⁴⁶ Taraflarca aksi kararlar t,r,lmad,kça, tüm arabuluculuk maliyetleri taraflar arasında e it olarak payla t,r,lacaktır.¹⁴⁷ (Art. 27 SRCM). Arabuluculuk ücretlerinin ve masraflar,n,n ödenmesinden taraflar mü tereken ve müteselsilen sorumlu olacaktadırlar.¹⁴⁸ (Art. 27 (1) SRCM). Arabuluculuk faaliyeti sona erdiği inde, arabulucu, taraflara ve Odalara yapt,klar, masraflar ve ücret için bir fatura sunacaktır.¹⁴⁹

IV. SONUÇ

sviçre'nin tarafs,z bir devlet olan yap,s, dostane hizmetlerin sunumunda y,llardan beri aralar,nda uyu mazl,k bulunan taraflar için tercih edilme sebebi olmu tur. Yap,lan istatistiksel çal,malar göstermektedir ki, sviçre, öngördüğü hukuki düzenlemeler sebebiyle tahkim ve alternatif uyu mazl,k çözüm yollar, konular,nda taraflarca s,kl,kla tercih edilen ülkelerden birisidir. Tahkim bak,m,ndan oldukça popüler olan sviçre'de yürürlükte olan kanuni düzenlemeler uyar,nca, milletleraras, tahkim konusunda, sviçre Milletleraras, Özel Hukuka li kin Federal Kanununun (SchwIPRG) 12. Bölümünde yer alan hükümler (Art. 176-194) ile iç tahkim bak,m,ndan ise, 1 Ocak 2011 tarihinde yürürlüğe giren sviçre Federal Medeni Usul Kanunu'nun (schwZPO) 3. Bölümünde yer alan düzenlemeler (Art. 353-399) uygulama alan, bulmaktadır. Tahkime ili kin olarak ayn, zamanda pek çok kurum nezdinde kurumsal tahkim kuralları, da kabul edilmekte ve ayn, zamanda kurumsal tahkim merkezlerinin varl, , uyu mazl,klar,n çözümünde sviçre'nin milletleraras, popüleritesini arttırmaktadır.

sviçre Hukukunda arabuluculuk konusunda ya anan gelişmeler daha yak,n bir zamana dayanmaktadır. sviçre Hukukunda arabuluculuk, sviçre Federal Medeni Usul Kanunu'nun 213-218. maddeleri arasında,nda düzenlemeler uyar,nca cereyan etmektedir ve arabuluculuk zorunlu olmay,p ihtiyaridir. sviçre Hukukunda ayn, zamanda pek çok kurum, dernek ve birlik nezdinde kurumsal arabuluculuk kuralları, da uygulama alan, bulmaktadır. Bunlardan biri olarak, sviçre Odalar, Tahkim Kurumu kurumsal tahkime ili kin olarak getirdiği kurallara ek olarak arabuluculuk kuralları, da kabul etmektedir. sviçre Odalar, Tahkim Kurumu taraf,ndan sviçre Ticari Arabuluculuk Kuralları,n,n kabul edilerek kurumsal arabuluculuk bak,m,ndan birtak,m esaslar,n öngörülmesi sviçre'nin dostane hizmetlerin sunumunda sahip oldu u ünü peki tirmektedir. sviçre'de kurumsal arabuluculuğun bu ünlü örneğ,inde uyu mazl,klar,n, arabuluculuk ile çözümlenmek isteyen taraflara modern ve profesyonel düzenlemeler

¹⁴⁰BAIZEAU/KUNZ, s.94.

¹⁴¹Art. 25 (2) SRCM. Ayr,ca ayr,nt,l, açıklamalar için bkz.: BAIZEAU/KUNZ, s.94.

¹⁴²BAIZEAU/KUNZ, s.93. Bununla birlikte, sviçre Odalar, Tahkim Kurumunun öngördüğü sviçre Ticari Arabuluculuk Kuralları, gibi kurumsal arabuluculuk faaliyetlerinde sviçre Hukukunda arabulucular, arabuluculuk faaliyeti esnas,nda edindikleri bilgiler hakk,nda cezai i lemlerde ifade verme yükümlülüğü ü alt,ndadır (BAIZEAU/KUNZ, s.94).

¹⁴³sviçre Ticari Arabuluculuk Kuralları,nda, sekizinci bölümde genel ba l,k olarak öVIII. Ücretler (Art. 26-31 SRCM) düzenlenmekte olup bahsi geçen ücretler ile bu ücretlerin hangi maddelerde öngörüldüğü ü u ekilde ifade edilebilecektir: *öücret oranları*,ö (Art. 26 SRCM), *ömaliyetlerin payla t,r,lması*,ö (Art. 27 SRCM), *ödalar,n ücretleri*ö (Art. 28 SRCM), *öarabulucunun ücretleri*ö (Art. 29 SRCM), *ömaliyetler için pe in ödeme*ö (Art. 30 SRCM) ve *ömaliyet beyanı*,ö (Art. 31 SRCM) hususlar,nda düzenlemeler getirilmektedir.

¹⁴⁴Arabuluculuk faaliyeti esnas,nda meydana gelen arabuluculuk ücretleri kapsam,nda yer alan Odalar,n ücretleri (Art. 28 SRCM) ile arabulucunun ücretleri (Art. 29 SRCM) hakk,ndaki düzenlemeler için bkz.: Art. 28 SRCM, Art. 29 SRCM.

¹⁴⁵Bkz.: sviçre Ticari Arabuluculuk Kuralları, Ek B.

¹⁴⁶Art. 26 SRCM.

¹⁴⁷Ayn, zamanda, arabuluculuk ücretlerinin pe in olarak ödenmesi arabulucu taraf,ndan talep edilebilecektir (Art. 30 SRCM).

¹⁴⁸Arabuluculuk ile ilgili olarak bir taraf,n yapt, , ki isel harcamalar (örne in, yasal ücretler, otel, seyahat vb.) bu tarafça kar ,lan,r ve arabuluculuk masrafları,na dahil de ildir (Art. 27 (1) SRCM).

¹⁴⁹Art. 31 SRCM.

getirilmektedir. sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, taraflara *öde erlendirici arabuluculuk* veya *ömenfaat odaklı, arabuluculuk* kullanarak, nitelikli ve tarafsız bir yardım ile uyu mazlıkların dostane yollarla çözümlenmesi olana , sa lamaktadır. Aynı zamanda, sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, arabuluculuğu tahkim ile birleştirme imkânı da tanımaktadır. sviçre Odalar, Tahkim Kurumu tarafından tarafların aralarındaki uyu mazlıkların çözümlenmesi için tahkime ili kin düzenlemelerin kabul edilmesiyle yetinilmemesi ve ayrıca sviçre Ticari Arabuluculuk Kuralların da kabul edilmesi, tahkim ile arabuluculuk arasındaki bağlantı kurulmasını temin etmektedir. Böylelikle, sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, uyarınca arabuluculuk yöntemi ile uyu mazlıkların çözümlenmesine kavuşturulmasıyla birlikte tarafların olamayan tarafların *Arbuluculuk-Tahkim* (Mediation-Arbitration) ekindeki karma alternatif uyu mazlık çözümlenme yöntemine müracaat ederek aynı kurumun bünyesinde yer alan tahkime ili kin kurallara dayanarak uyu mazlıkların tahkim ile çözümlenme yoluna gidebilecektir. Uyu mazlıkların arabuluculuk ile çözümlenme arzusunda olmakla birlikte olumlu bir sonuç alamamaları olan taraflara zamandan ve maliyetten tasarruf ederek tahkim yöntemi ile devam edebilme imkânı tanıyan sviçre Ticari Arabuluculuk Kuralları, bu yönüyle *kanaatimizce* taraflara pratiklik ve kolaylık sa lamaktadır. Aynı zamanda, genel olarak değerlendirildiğinde, sviçre Ticari Arabuluculuk Kurallar, uyarınca gerçekleştirilen arabuluculuk faaliyeti başarılı oldu u takdirde, arabuluculuk işlemleri dava açmaya kıyasla oldukça hızlı ve ucuz bir şekilde cereyan etmektedir.

Özetle, sviçre’de hukuk uyu mazlıkların tahkim, arabuluculuk ve diğer alternatif uyu mazlık çözümlenme yolları ile çözümlenmesi konusunda getirilen kanuni düzenlemeler dâhilinde aynı zamanda kurumsal merkezlerce de öngörülen kuralların var olması, sviçre’nin uygulamaları tarafından tercih edilen popüler bir ülke olması, pekili tirmektedir.

KAYNAKÇA

- AKINCI, Ziya, Milletleraras, Tahkim, Geni letilmi ve Güncelle tirilmi 4. Bas,.. stanbul, Vedat Kitapç, l, k, 2016.
- BAIZEAU, Domitille/KUNZ, A. Catherine, öSwitzerlandö, in: Mediation in 16 Jurisdictions Worldwide, Contributing Editor: Renate Dendorfer-Ditges, Published by Getting the Deal Through, 2013, s.93-99.
- BANTEKAS, Ilias, An Introduction to International Arbitration, First Published, United States of America, Cambridge University Press, 2015.
- BERGER, Klaus Peter, Private Dispute Resolution in International Business: Negotiation, Mediation, Arbitration, Third Revised Edition, Volume II: Handbook, Kluwer Law International, Netherlands, 2015.
- BLESSING, Marc, öThe Law Applicable to the Arbitration Clauseö, in Albert Jan van den Berg (ed), Improving the Efficiency of Arbitration Agreements and Awards: 40 Years of Application of the New York Convention, ICCA Congress Series, Vol.9 (Kluwer Law International; Kluwer Law International 1999), s.168- 188. (An, l, : Arbitration).
- BLESSING, Marc, öThe New International Arbitration Law in Switzerland: A Significant Step Towards Liberalismö, Journal of International Arbitration, (Kluwer Law International; Kluwer Law International 1988, 5(2), s.9-82 (An, l, : Switzerland).
- BRINER, Robert, öNational Report ö Switzerlandö, in Albert Jan van den Berg (ed), Yearbook Commercial Arbitration 1989- Volume XIV, Yearbook Commercial Arbitration, Vol.14 (Kluwer Law International; Kluwer Law International 1989), s.1-44 (An, l, : Report).
- BRINER, Robert, öNational Report for Switzerland (1978- 1982-1984) [ARCHIVED]ö, in Pieter Sanders (ed), Yearbook Commercial Arbitration 1978 - Volume III, Yearbook Commercial Arbitration, Volume 3 (Kluwer Law International; Kluwer Law International 1978) s.181 ö 206 (An, l, : Switzerland).
- BORN, Gary, International Arbitration: Law and Practice, First Edition, Kluwer Law International (Wolters Kluwer Law & Business), 2012.
- BULL, Cavinder, öCommencing Arbitrationö, in Albert Jan van den Berg (ed), International Arbitration: The Coming of a New Age? ICCA Congress Series, Vol.17 (Kluwer Law International; Kluwer Law International 2013) s.135ö173.
- EIHOLZER, Heiner, Die Streitbeilegungsabrede, (Ein Beitrag zu alternativen Formen der Streitbeilegung, namentlich zur Mediation), Universitättverlag Freiburg Schweiz, 1998.
- GELZER, Philipp S./RUGGLE, Peter, Basler Kommentar; Schweizerische Zivilprozessordnung, Spühler, Karl; Tenchio Luca; Infanger, Dominik (Herausgeber), 3. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Zürich, Basel, 2017.
- GLASNER, Kenneth, öContract Disputes and Alternative Disputes Resolution: Some Observationsö, Advocate (Vancouver Bar Association), 59(5) (September 2001), s.725-732.
- GONZALES, Alex, öAlternative Dispute Resolutionö, The Brief, Vol.32, Issue 2 (Winter 2003), (s.4-56).
- GOSS, Joanne, öAn Introduction to Alternative Dispute Resolutionö, Alberta Law Review, 34(1), (1995), s.1-33.
- GREEN, Eric D., öCorporate Alternative Dispute Resolutionö, Ohio State Journal on Dispute Resolution, 1(2), (1986), s.203-298.
- HAAS, Ulrich, öDie (neue) ZPO und die Sportschiedsgerichtsbarkeitö, ASA Bulletin, (Association Suisse de l'Arbitrage; Kluwer Law International 2012, 30(2), s.312ö348.
- HABEGGER, Philipp A., öThe Revised Swiss Rules of International Arbitration: An Overview of the Major Changesö, ASA Bulletin, (Association Suisse de l'Arbitrage; Kluwer Law International 2012, 30(2), s.269ö311.
- HABSCHEID, Walter J., öDas neue schweizerische Recht der internationalen Schiedsgerichtsbarkeit nach dem Bundesgesetz über das Internationale Privatrechtö, RIW, Heft 10, 34. Jahrgang, 1988, s.766-772.
- HOZHUI, Tang, öIs There an Expanding Culture that Favors Combining Arbitration with Conciliation or Other ADR Procedures?ö, in Albert Jan van den Berg (ed), International Dispute Resolution: Towards an International Arbitration Culture, ICCA Congress Series, Vol.8 (Kluwer Law International; Kluwer Law International 1998), s.101ö120.
- HOFBAUER, Simone, 'Chapter 1, Part I: History of Arbitration', in Manuel Arroyo (ed), Arbitration in Switzerland: The Practitioner's Guide, (Kluwer Law International; Kluwer Law International 2013), s.3-16.
- I IK, Serpil, öMediation as an Alternative Dispute Resolution Method and Mediation Process in Turkish Law System: an Overviewö, Annales de la Faculté de Droit d'istanbul, 48(65), 2017, s.55-87.

- JERMINI, Cesare/BERNARDONI, Nicola, öChapter 1, Part II: Domestic Arbitration under the New Swiss Code of Civil Procedureö, in Manuel Arroyo (ed), Arbitration in Switzerland: The Practitioner's Guide, (Kluwer Law International; Kluwer Law International 2013), s.17623.
- KEKEÇ, Elif K., smet, Arabuluculuk Yoluyla Uyu mazl,k Çözümünde Temel A amalar ve Taktikler, 3. Bas., Adalet Yay,nevi, Ankara, 2016.
- LACK, Jeremy, Civil & Commercial Mediation in Switzerland, s.1-11 <https://www.swissarbitration.org/files/489/J%20%20Lack%20--%20Civil%20and%20Commercial%20Mediation%20in%20Switzerland.pdf> (Eri im Tarihi: 28.2.2019) (An,l, : Switzerland).
- LACK, Jeremy, öThe New Swiss Rules of Commercial Mediation of the Swiss Chambers of Commerce and Industryö: Possible Links to Arbitration, s.105-124. https://www.swissarbitration.org/files/489/jl_2008_Swiss_Rules_Commercial_Mediation.pdf. (An,l, : Swiss Rules).
- LEE, Jaime Alison/GIESLER, Carl, öConfidentiality in Mediationö, Harvard Negotiation Law Review, 3(285), Spring 1998, s.285-297.
- MEIER, Isaak, öMediation and Conciliation in Switzerlandö, (s.1-19). Çevrimiçi: https://www.uzh.ch/175jahre/fakultaeten/recht/fachbereiche/zprschkg/Dokumente/report_mediation_eng.pdf.
- MEYER, Bernhard F./VOCK, Dominik, in: Torggler, Helwig; Mohs, Florian; Schäfer, Friederike; Wong, Venüs Valentina (Hrsg.): Handbuch Schiedsgerichtsbarkeit, Deutschland ó Österreich ó Schweiz, 2. Aufl., Nomos Verlag; Verlag Österreich GmbH, Schulthess, Wien, 2017.
- NAMLI, Mert: öBelçika Hukukunda Arabuluculuk Sistemiö, Arabuluculuk Sempozyumu, stanbul, Türkiye, 11 Aral,k 2008, s.99-123.
- ÖZBEK, Mustafa Serdar, Alternatif Uyu mazl,k Çözümü, Geni letilmi 2. Bas.,, Ankara, Yetkin Yay,nlar., 2009.
- ÖZMUMCU, Seda, öArabulucunun Rolü Kolayla t,r,c, ve De erlendirici Arabuluculukö, stanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuas, (ÜHFM), 73(1), 2013, s.1369-1389.
- PATOCCHI, Paolo Michele: öNational Report for Switzerland (2017)ö, in Jan Paulsson and Lise Bosman (eds), ICCA International Handbook on Commercial Arbitration, (Kluwer Law International; Kluwer Law International 1984, Supplement No. 95, July 2017), s.1-98.
- PEKCANITEZ, Hakan, Alternatif Uyu mazl,k Çözümleri, Hukuki Perspektifler Dergisi (HPD), Kas,m 2005, s.12-16.
- PETILLON, R. Lee: öRecent Developments in Alternative Dispute Resolutionö, Pepperdine Law Review, 14(4), (1987), s.929-942.
- PFISTERER, Stefanie in: Berner Kommentar, Stacher, Marco (Hrsg.): Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Schweizerische Zivilprozessordnung, Band III Art. 353-399 ZPO, Art. 407 ZPO, Bern, Switzerland, Stämpfli Verlag AG, 2014.
- REDFERN, Alan/HUNTER, Martin/BLACKABY, Nigel/PARTASIDES QC, Constantine, Redfern And Hunter On International Arbitration (Student Version), 6th Edition, United States Of America, Oxford University Press, 2015.
- RUEDE Thomas/HADENFELDT, Reimer, Schweizerisches Schiedsgerichtsrecht: nach Konkordat und IPRG, 2. Auflage, Zürich, Schulthess Polygraphischer Verlag, 1993.
- SCALISE, G. David/ENGELS, E. Jeffrey, öAlternative Dispute Resolutions: a Commercial Guide for Dispute Managementö, AdvocatesöQuarterly, 9(1), (February 1988), s.53-76.
- STIPANOWICH, Thomas J., öThe International Evolution of Mediation: A Call for Dialogue and Deliberationö, (Pepperdine University Legal Studies Research Paper No. 2016/1), (46) Victoria University of Wellington Law Review (VUWLR) 1191 (2015), s.1191-1246.
- SWINSON, Sidney K., Alternative Dispute Resolution in Bankruptcy, Tulsa Law Journal, 36(4), (Summer 2001), s.813-818.
- ANLI Cemal/ESEN Emre/ATAMAN-F GANME E, nci, Milletleraras, Özel Hukuk, 7. Bas.,, stanbul, 2019.
- ANLI, Cemal, Uluslararası, Ticari Akitlerin Haz,rlanmas, ve Uyu mazl,klar,n Çözüm Yollar,, 7. Bs., stanbul, Beta Bas,m, 2019.
- TANRIVER, Süha, öHukuk Uyu mazl,klar, Ba lam,nda Alternatif Uyu mazl,k Çözüm Yollar, ve Özellikle Arabuluculukö, TBBD, May,s-Haziran, 2006, s.151-177.
- TA POLAT-TU SAVUL, Türk Hukukunda Arabuluculuk (6325 say,l, Hukuk Uyu mazl,klar,nda Arabuluculuk Kanunu Çerçevesinde), Ankara, Yetkin Bas,m Yay,m ve Da ,t,m A. ., 2012.
- WIEBECKE, Martin, öSwitzerlandö in: Carter, James H. (Ed.), The International Arbitration Review,

YAZICI TIKTIK, Çi dem, Arabuluculukta Gizlili in Korunmas,, stanbul, On ki Levha Yay,nc,l,k A. ., 2013.

YE LIRMAK, Ali, Do rudan Görü me, Arabuluculuk, Hakem-Bilirki ilik ve Tahkim (Türkiyeöde Ticari Hayat,n ve Yat,r,m Ortam,n,n yile tirilmesi çin Uyu mazl,klar,n Etkin Çözümünde), stanbul, On ki Levha Yay,nc,l,k, 2011.

ELEKTRON K KAYNAKLAR

<https://www.swissarbitration.org/>
https://www.swissarbitration.org/files/33/Swiss-Rules/SRIA_turkish_2012.pdf
<https://www.kluwerlawonline.com/>
https://www.swissarbitration.org/files/50/Mediation%20Rules/English%20mediation_20-06-2016_webversion_englisch.pdf
<https://www.swissarbitration.org/files/489/J%20%20Lack%20--%20Civil%20and%20Commercial%20Mediation%20in%20Switzerland.pdf>
<https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19870312/index.html>
<https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/20061121/index.html>
<https://legal.com.tr/Book/vS6kG-ltaEemGYEYaUVwqQ/5f688c8733bd4ee08dacc78e2d729c2d?pn=59>
www.mediationsforum.ch
www.wipo.int/amc
www.tas-cas.org
www.mediations.ch
www.mediation-basel.ch
www.mediatoren-basel.ch
https://www.uzh.ch/175jahre/fakultaeten/recht/fachbereiche/zprschkg/Dokumente/report_mediation_eng.pdf
https://www.mediation-ch.org/cms2/fileadmin/dokumente/news/2019/03/Referat_UIA_engl_20190308
https://www.swissarbitration.org/files/50/Mediation%20Rules/Mediation2019_English_web.pdf
<https://www.arbitration-ch.org/en/home/index.html>
https://www.swissarbitration.org/files/489/jl_2008_Swiss_Rules_Commercial_Mediation.pdf
https://www.swissarbitration.org/files/436/Flyers/SCAI_flyer_tuerkisch_A5_08-03-2017_web.pdf
<https://www.swissarbitration.org/Mediation/Mediation-clauses>
<https://www.swissarbitration.org/News>
<https://www.swissarbitration.org/Statistics>
<https://www.swissarbitration.org/About-us>
<https://home.heinonline.org/>
<https://www.swisslex.ch/de/recherche/search/new>
<https://www.swissarbitration.org/Mediation/Introduction>

GAZETE HABERLER & MAKALELER

<http://www.mondaq.com/x/727778/Arbitration+Dispute+Resolution/ICC+statistical+report+Switzerland+and+Swiss+law+remain+preferred+choice>